

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

HELLENIC REPUBLIC
National and Kapodistrian
University of Athens

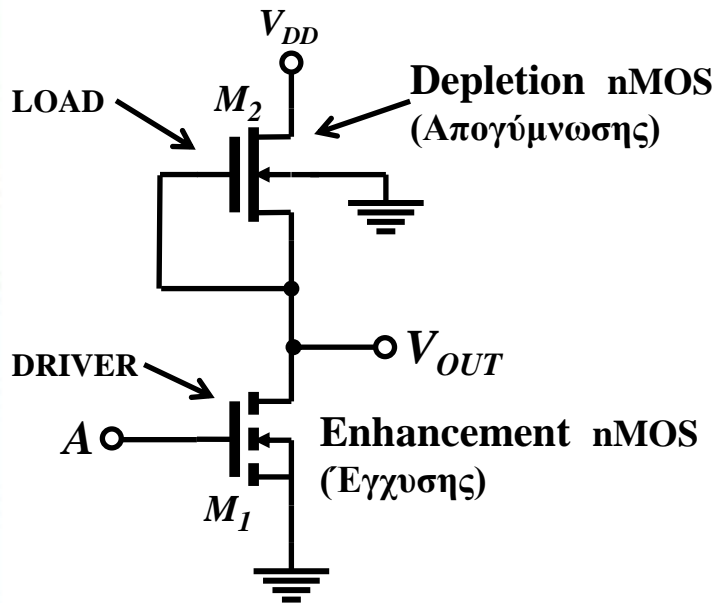
ΣΧΕΔΙΑΣΗ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΚΥΚΛΩΜΑΤΩΝ (VLSI)

Ενότητα Β – Κεφάλαιο 5.
ΨΗΦΙΑΚΕΣ ΠΥΛΕΣ MOS

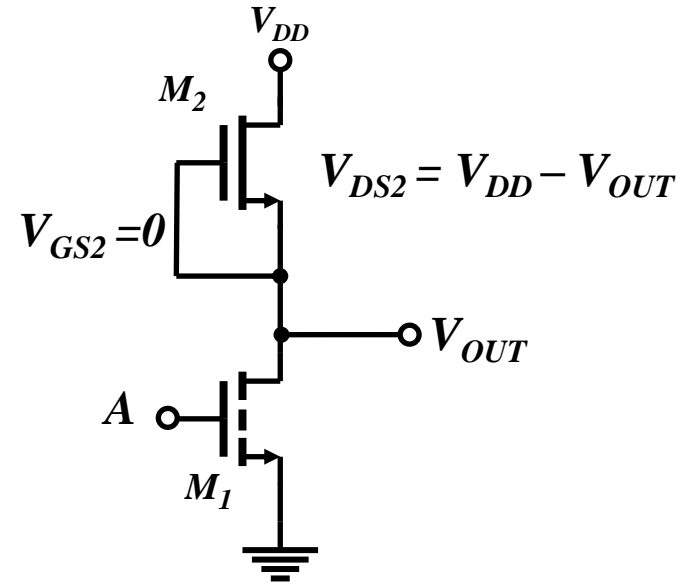
Τμήμα Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών

ΠΥΛΕΣ με nMOS ως φόρτο

Αναστροφέας nMOS

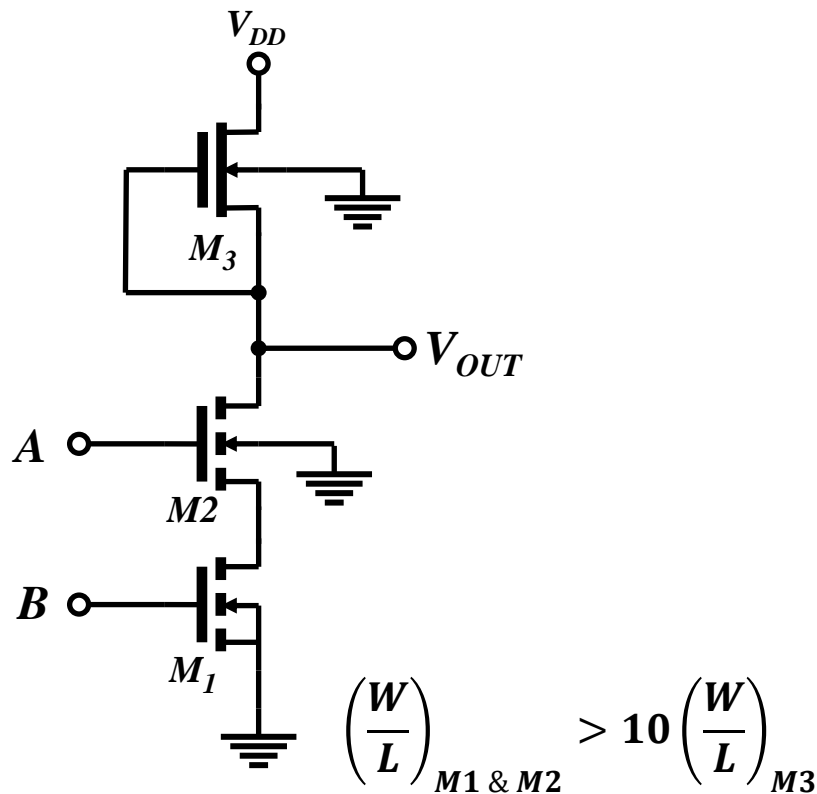

$$\beta_R > 10$$

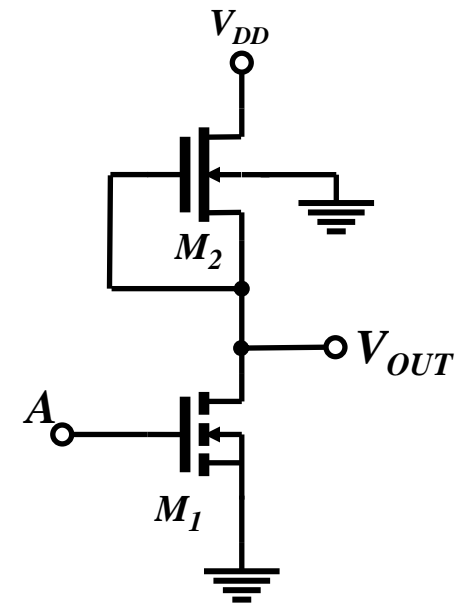
Πως θα μπορούσαμε να υλοποιήσουμε μια πύλη NAND δύο εισόδων χρησιμοποιώντας ως φόρτο τρανζίστορ απογύμνωσης;

πύλη NAND δύο εισόδων με nMOS

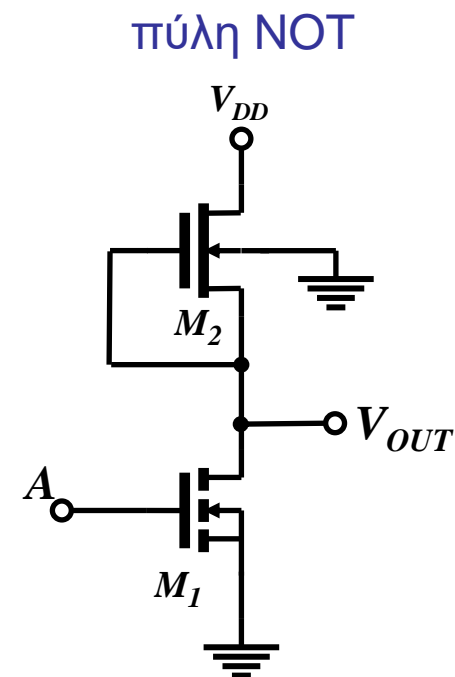
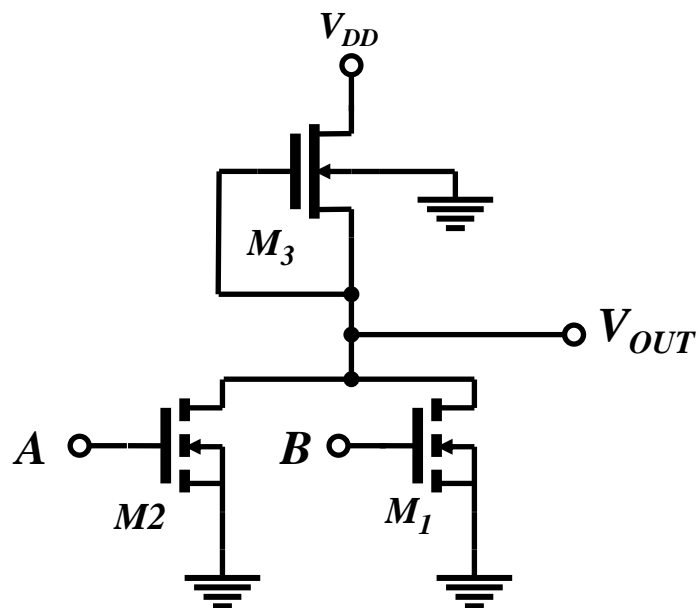
Για να τείνει η έξοδος πιο κοντά στο μηδέν θα πρέπει το β_R να είναι πάνω από 10. Αλλά τώρα και το $M1$ και το $M2$ οδηγούν και επειδή είναι σε σειρά θα πρέπει να έχουν το διπλάσιο W .

πύλη NOT

$$\left(\frac{W}{L}\right)_{M1} > 10 \left(\frac{W}{L}\right)_{M2}$$

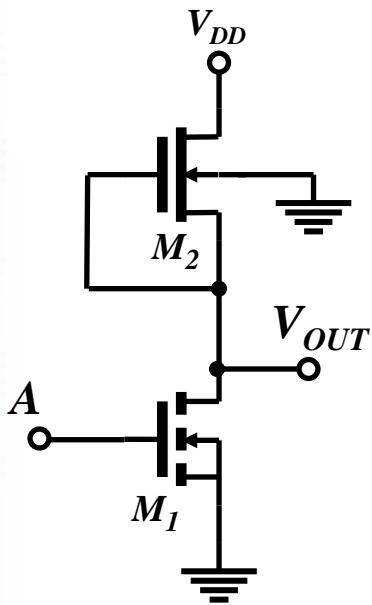
πύλη NOR δύο εισόδων με nMOS

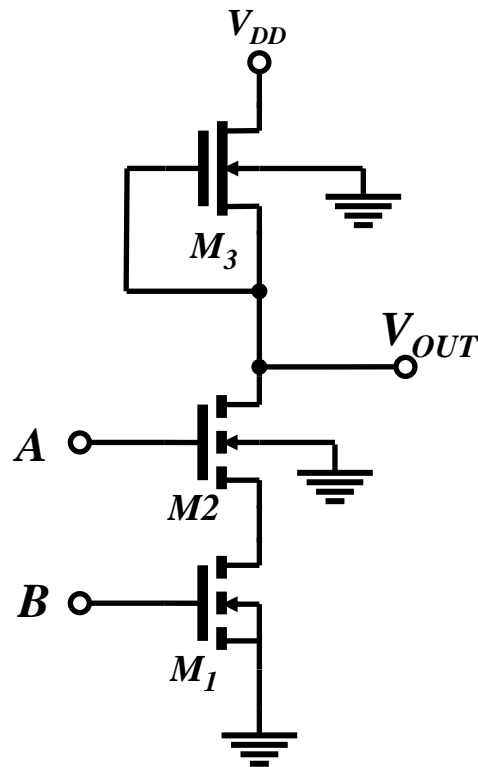
Έστω και ένα από τα δύο nMOS, M_1 και M_2 να είναι «ON», η έξοδος θα είναι στο «0».

Όταν και το M_1 και το M_2 έχουν στην είσοδό τους «0» η έξοδος θα είναι στο «1».

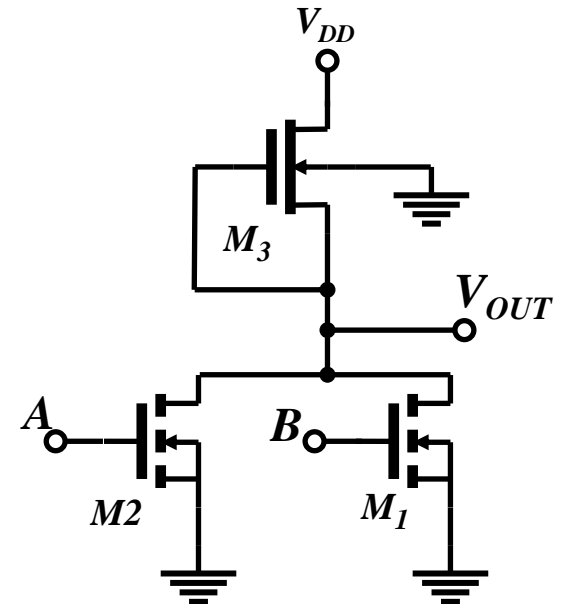
πύλες με nMOS

NOT

NAND

NOR

πύλες με CMOS

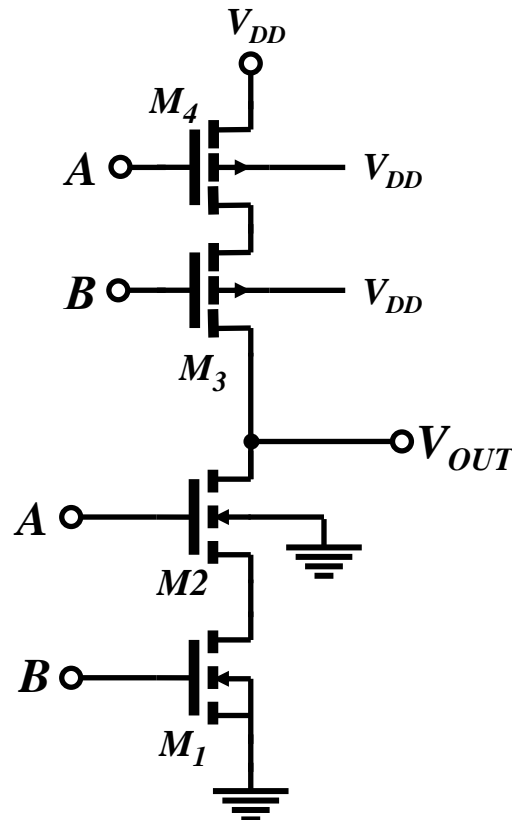
Πύλες με CMOS

Θα χρειαστούν pMOS τρανζίστορ στο μέρος της τροφοδοσίας V_{DD} , για να φορτίζουν την έξοδο στο «1». Για κάθε ένα nMOS θα υπάρχει και ένα pMOS (δεν θα άγουν ταυτόχρονα).

Αυτή η πύλη θα λειτουργεί ως NAND;

Αν ένα από τα 2 τρανζίστορ nMOS είναι «κομμένο» θα μπορεί να φορτιστεί ή έξοδος;

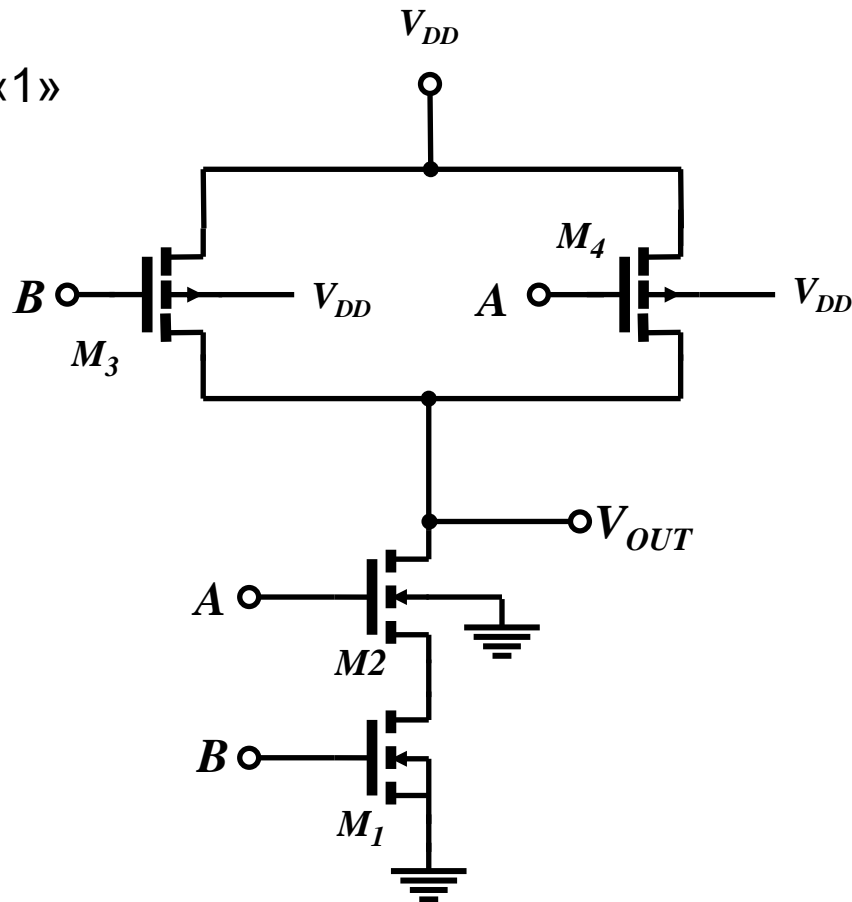
Πως πρέπει να είναι συνδεδεμένα τα 2 pMOS για να μπορεί να φορτιστεί ή έξοδος;

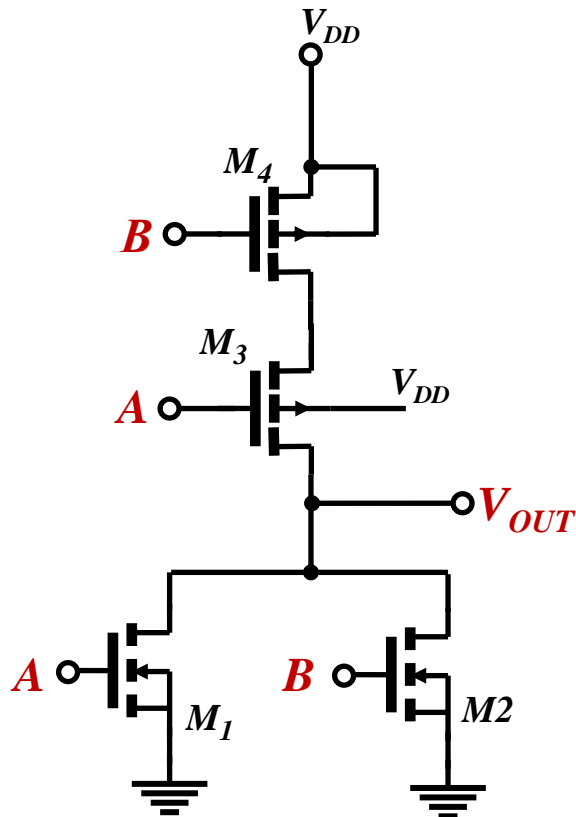
Πύλη NAND με CMOS

Έστω και ένα από τα 2 τρανζίστορ nMOS να είναι «κομμένο» ή έξοδος θα μπορεί να φορτιστεί στο «1»

Πύλη NOR με CMOS

Αν και τα 2 τρανζίστορ nMOS είναι στην αποκοπή, ή έξοδος θα φορτίζεται στο «1»

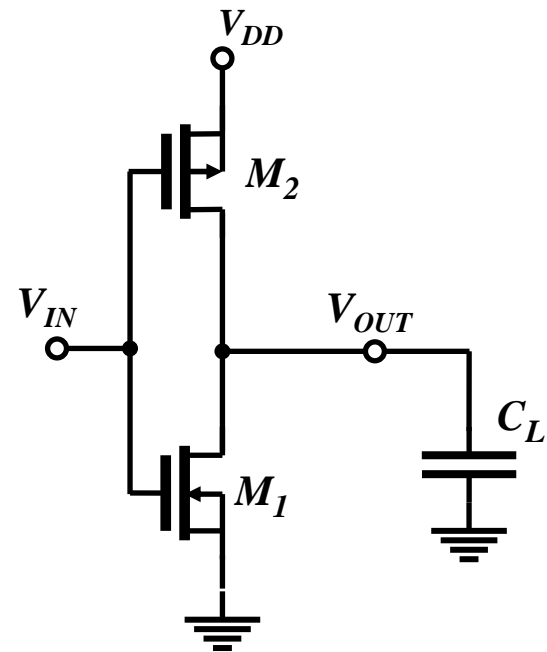
Αν θέλουμε να σχεδιάσουμε σε CMOS μια σύνθετη πύλη με περισσότερες εισόδους, υλοποιούμε τη συνάρτηση με τα nMOS και με τα pMOS υλοποιούμε την συμπληρωματική συνάρτηση.

Ρεύμα Φόρτισης Φόρτου στον Αναστροφέα CMOS

Για να είναι το ρεύμα φόρτισης I_{Dp} ίσο με το ρεύμα εκφόρτισης I_{Dn} τι θα πρέπει να καθορίσουμε;

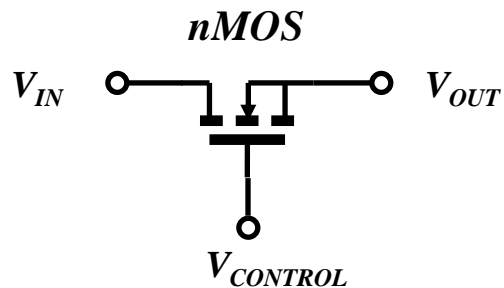
$$I_{Dn} = \frac{\mu_n \cdot C_{ox}}{2} \left(\frac{W}{L}\right) (V_{GSn} - V_{tn})^2$$

$$I_{Dp} = \frac{\mu_p \cdot C_{ox}}{2} \left(\frac{W}{L}\right) (V_{GSp} - V_{tp})^2$$

ΠΥΛΗ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ (PASS GATE)

ΠΥΛΗ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ (PASS GATE)

Αν $V_{CONTROL} = 0$ το τρανζίστορ είναι σε **αποκοπή** και η είσοδος δεν συνδέεται με την έξοδο.

Αν στην έξοδο υπήρχε φορτισμένος πυκνωτής αυτός σταδιακά χάνει το φορτίο του λόγω διαρροών. (δυναμική πύλη).

Αν $V_{CONTROL} = 1$ το απλό αυτό τρανζίστορ υλοποιεί την πύλη AND διότι:

$$V_{OUT} = V_{CONTROL} \cdot V_{IN}$$

ΠΥΛΗ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ (PASS GATE)

Αν $V_{CONTROL} = V_P = "1"$ έχουμε τις εξής περιπτώσεις:

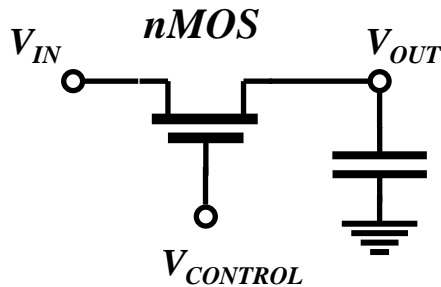
$$V_{IN} = 0, V_{OUT}(t-1)=0, \Rightarrow V_{OUT}(t)=0$$

$$V_{IN} = V_P, V_{OUT}(t-1)=0, \Rightarrow V_{OUT}(t) = V_P - V_{tn} \text{ διότι } V_{GS} = V_P - V_{OUT}$$

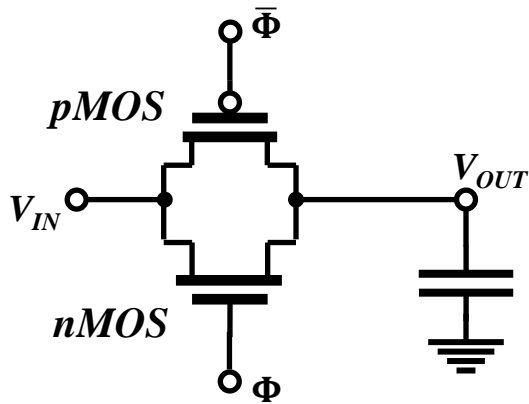
$$V_{IN} = V_P, V_{OUT}(t-1) = V_P - V_{tn}, \Rightarrow V_{OUT}(t) = V_P - V_{tn}$$

$$V_{IN} = 0, V_{OUT}(t-1) = V_P - V_{tn}, \Rightarrow \text{Το δεξί άκρο του τρανζίστορ γίνεται D} \\ V_{OUT}(t) = 0$$

Άρα το "0" περνά στην έξοδο αλλά το "1" είναι «ασθενές»

ΠΥΛΗ ΔΙΕΛΕΥΣΗΣ CMOS

Αν $\Phi = "0"$ τότε και το nMOS και pMOS είναι σε αποκοπή και έξοδος δεν μεταβάλλεται.

Αν $\Phi = "1" = V_P$, τότε με:

$$V_{IN} = 0, V_{OUT}(t-1) = 0, \Rightarrow V_{OUT}(t) = 0$$

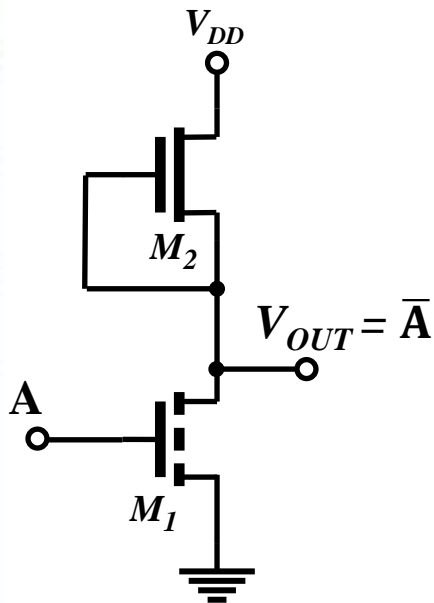
$$V_{IN} = V_P, V_{OUT}(t-1) = V_P, \Rightarrow V_{OUT}(t) = V_P \text{ διότι } V_{DS} = 0$$

$$V_{IN} = V_P, V_{OUT}(t-1) = 0, \Rightarrow V_{OUT}(t) = V_P \text{ λόγω του pMOS}$$

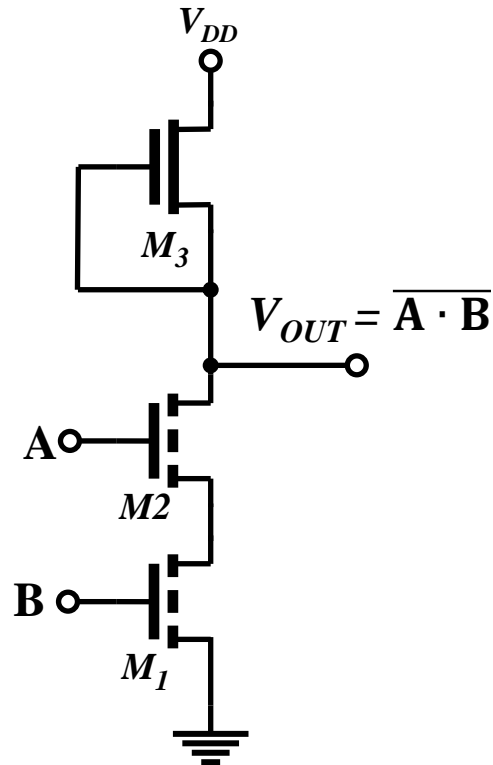
$$V_{IN} = 0, V_{OUT}(t-1) = V_P, \Rightarrow V_{OUT}(t) = 0 \text{ λόγω του nMOS}$$

Οι βασικές πύλες σε nMOS τεχνολογία

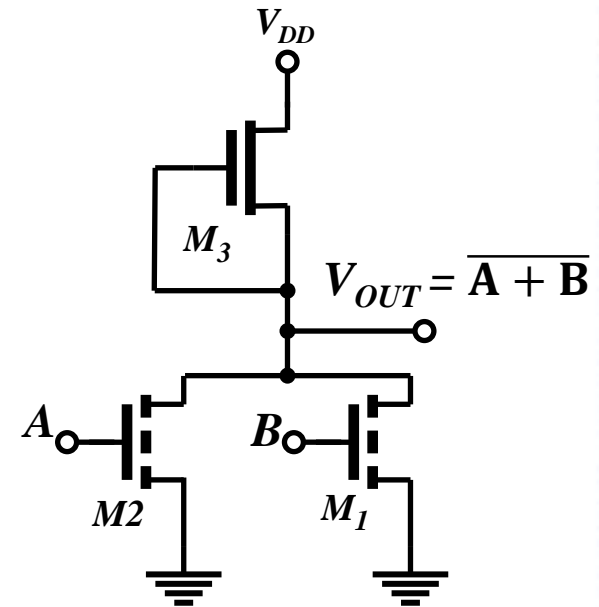
NOT

NAND

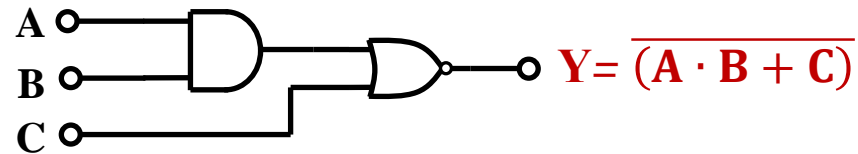
NOR

Πως υλοποιούνται οι βασικές αυτές πύλες σε τεχνολογία CMOS ;

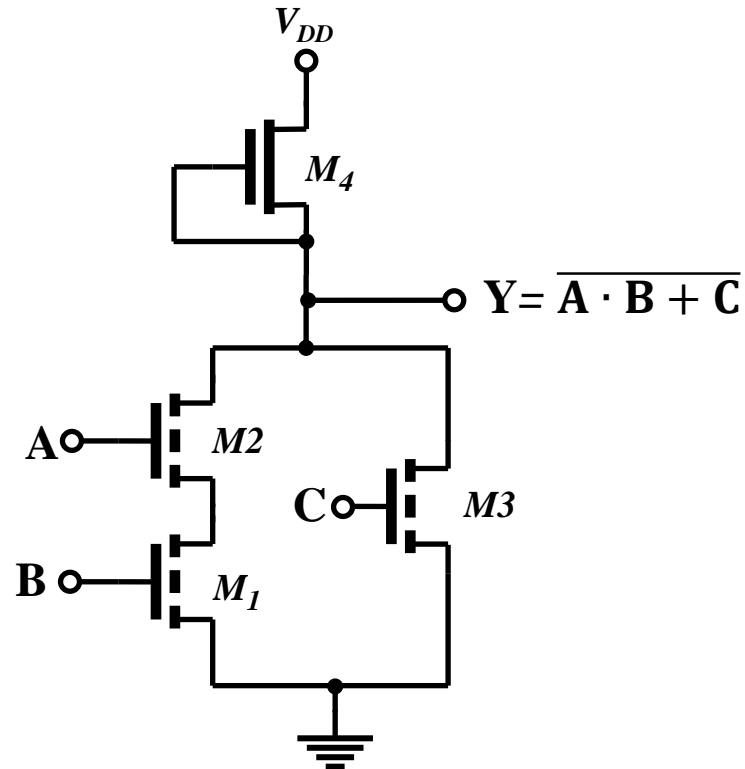
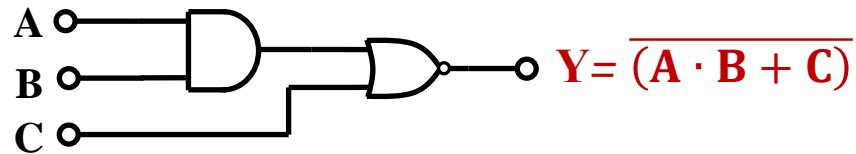
Πύλες με nMOS τεχνολογία

Πως θα υλοποιηθεί αυτή η συνάρτηση με nMOS;

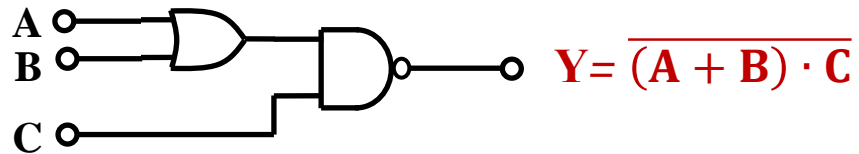
Πόσα τρανζίστορ θα χρειαστούν στην υλοποίηση με nMOS;

Πύλες με nMOS τεχνολογία

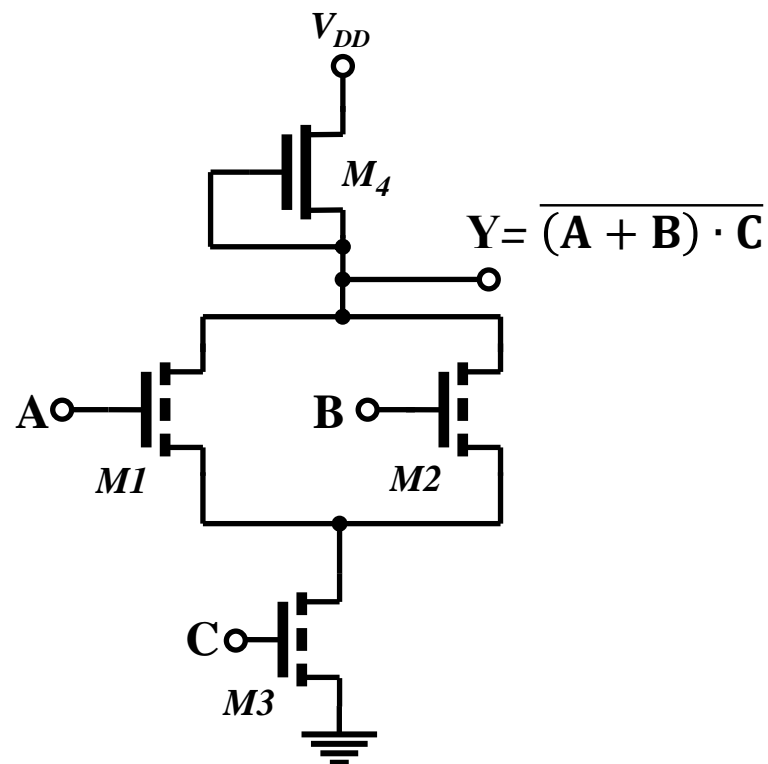
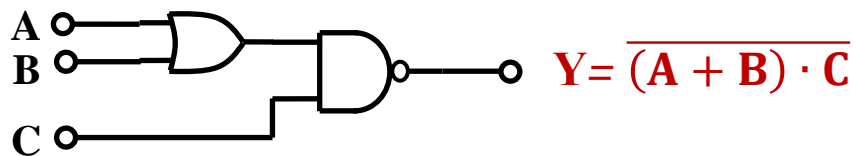
Θα χρειαστούν 4 τρανζίστορ nMOS για την υλοποίηση.

Πύλες με nMOS τεχνολογία

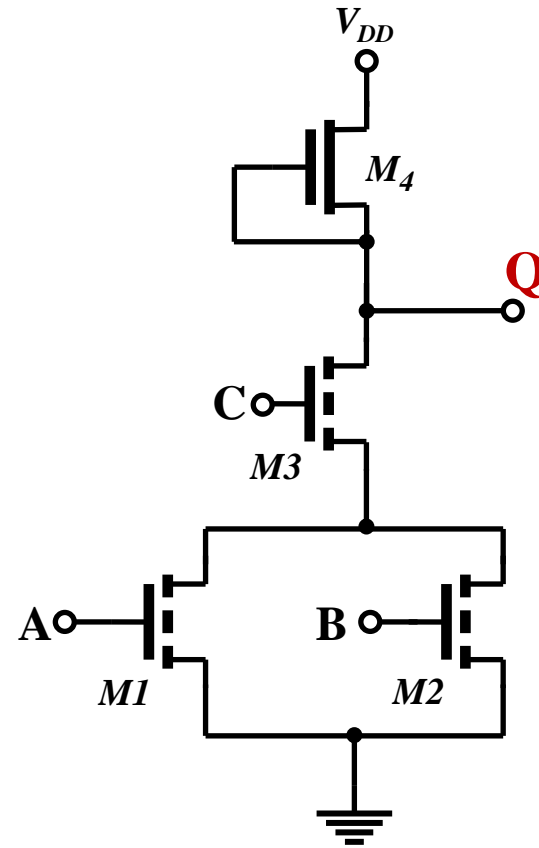
Πως θα υλοποιηθεί αυτή η συνάρτηση με nMOS;

Πύλες με nMOS τεχνολογία

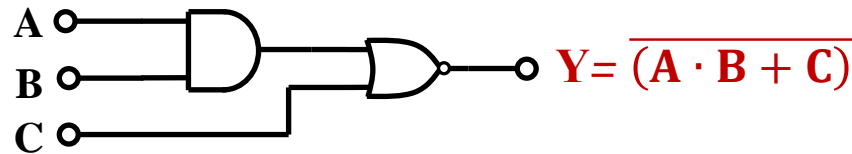

Πύλες με nMOS τεχνολογία

Ποια είναι αυτή η συνάρτηση Q;

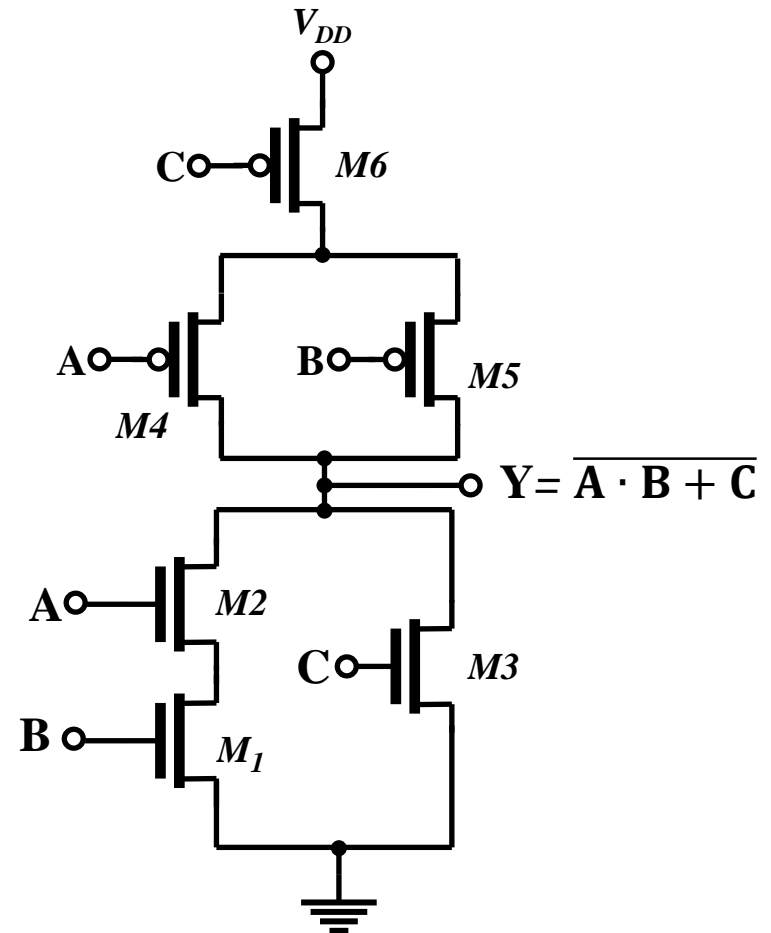

Πύλες με CMOS τεχνολογία (απλοποιημένα σύμβολα)

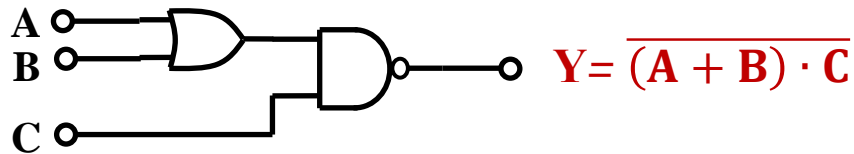

Πως θα υλοποιηθεί αυτή η συνάρτηση με CMOS;

Πόσα τρανζίστορ θα χρειαστούν στην υλοποίηση με CMOS;

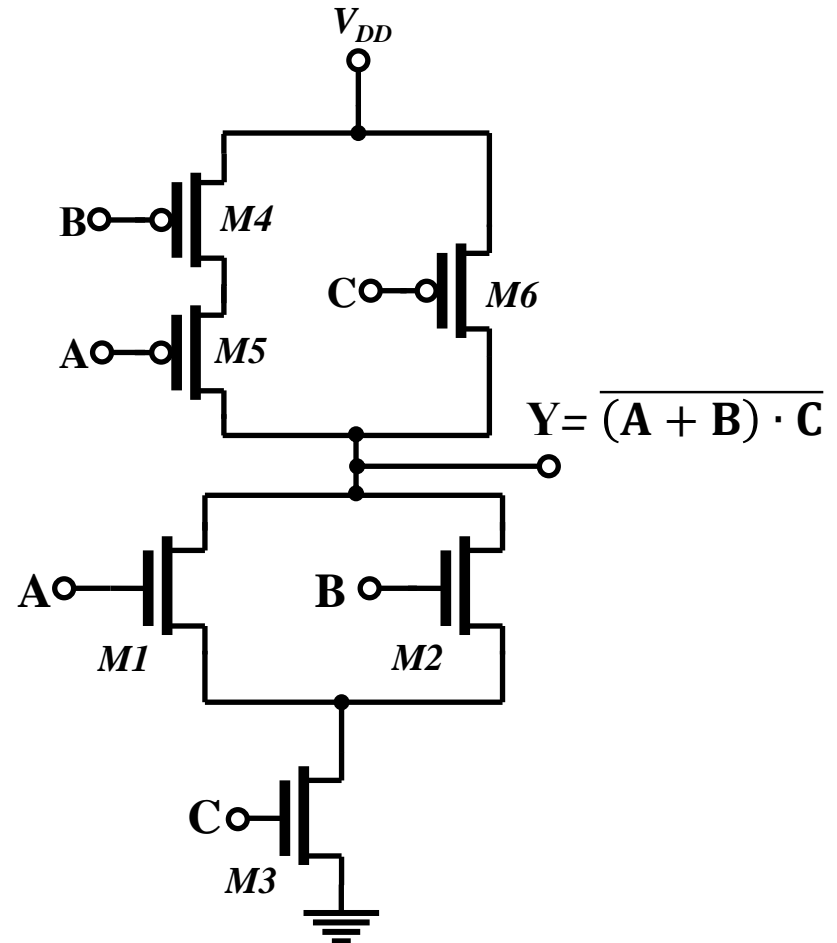

Πύλες με CMOS τεχνολογία

Πως θα υλοποιηθεί αυτή η συνάρτηση με CMOS;

Πόσα τρανζίστορ θα χρειαστούν στην υλοποίηση με CMOS;

Πύλες με CMOS τεχνολογία

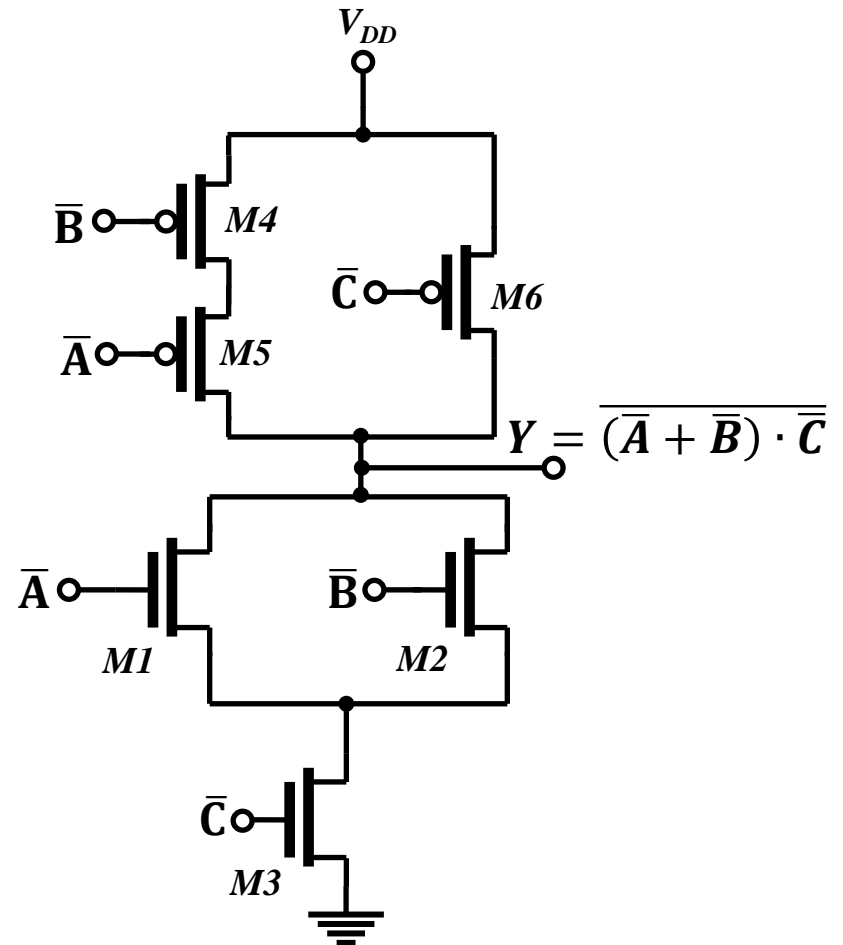
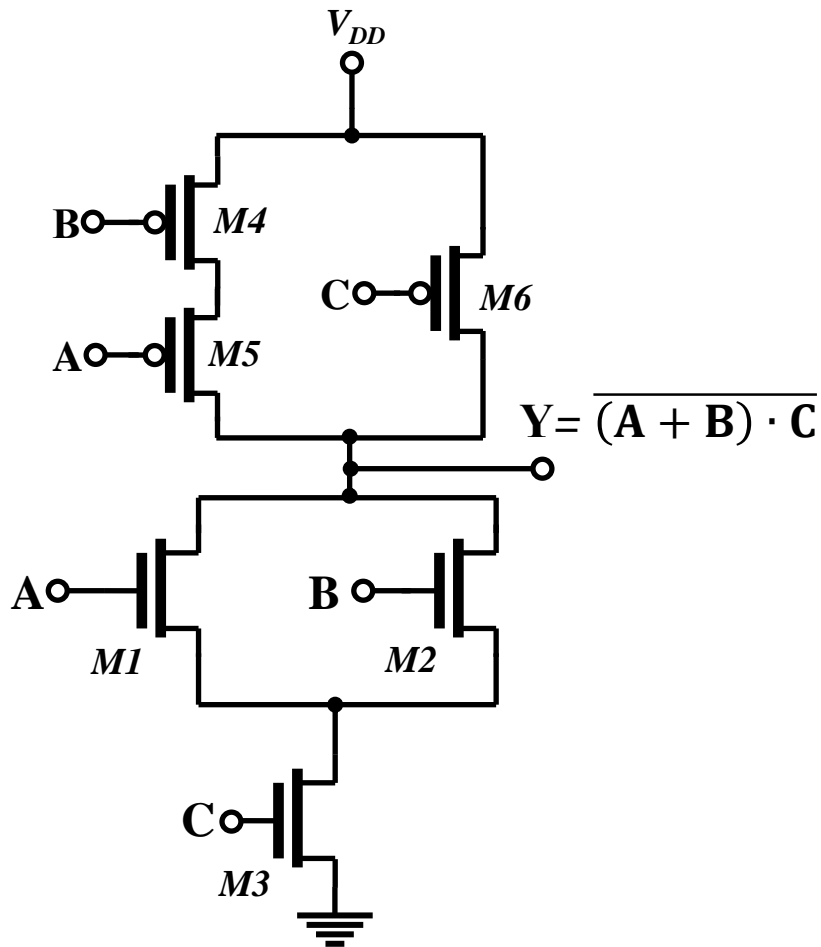
Πως θα υλοποιηθεί η συνάρτηση: $Y = A \cdot B + C$, αν μας δίνονται οι είσοδοι A, B, C και οι συμπληρωματικές τους $\bar{A}, \bar{B}, \bar{C}$?

$$\begin{aligned} Y &= A \cdot B + C = \\ &= \overline{\overline{A \cdot B + C}} = \overline{(\overline{A \cdot B + C})} = \\ &= \overline{(\bar{A} + \bar{B}) \cdot \bar{C}} \\ Y &= \overline{(\bar{A} + \bar{B}) \cdot \bar{C}} \end{aligned}$$

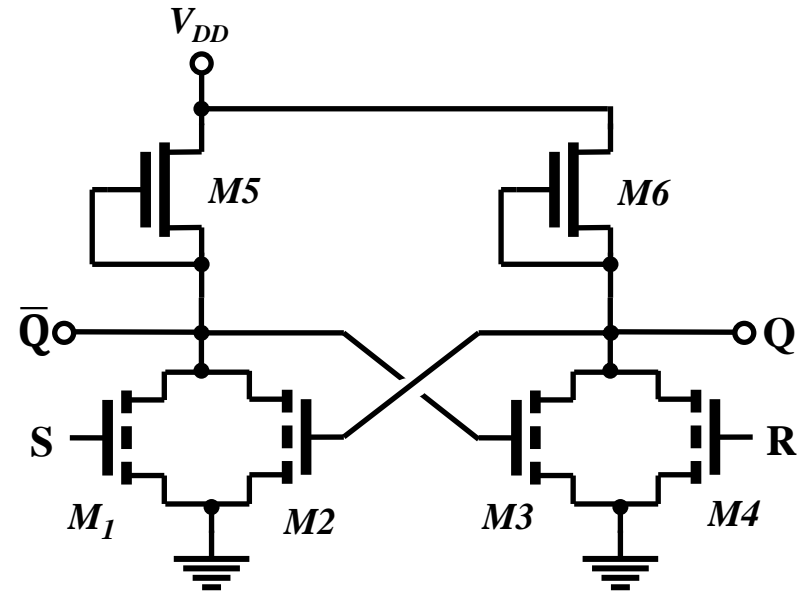
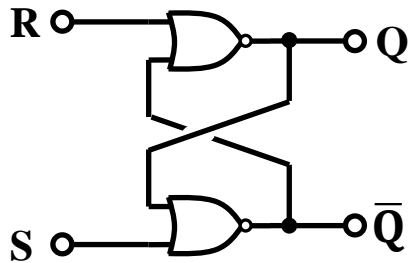

Πύλες με CMOS τεχνολογία

$$Y = \overline{(\overline{A} + \overline{B}) \cdot \overline{C}}$$

RS Flip Flop με nMOS τεχνολογία

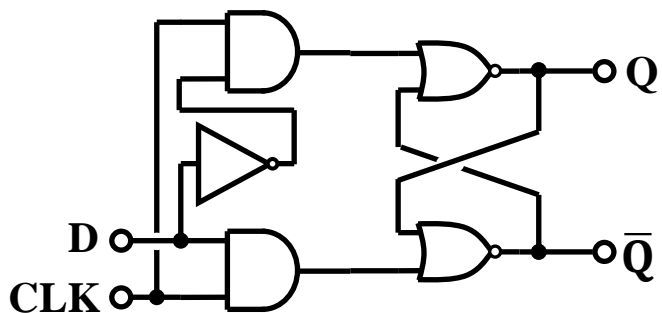
πύλη NOR

A	B	$Y = \overline{A + B}$
0	0	1
0	1	0
1	0	0
1	1	0

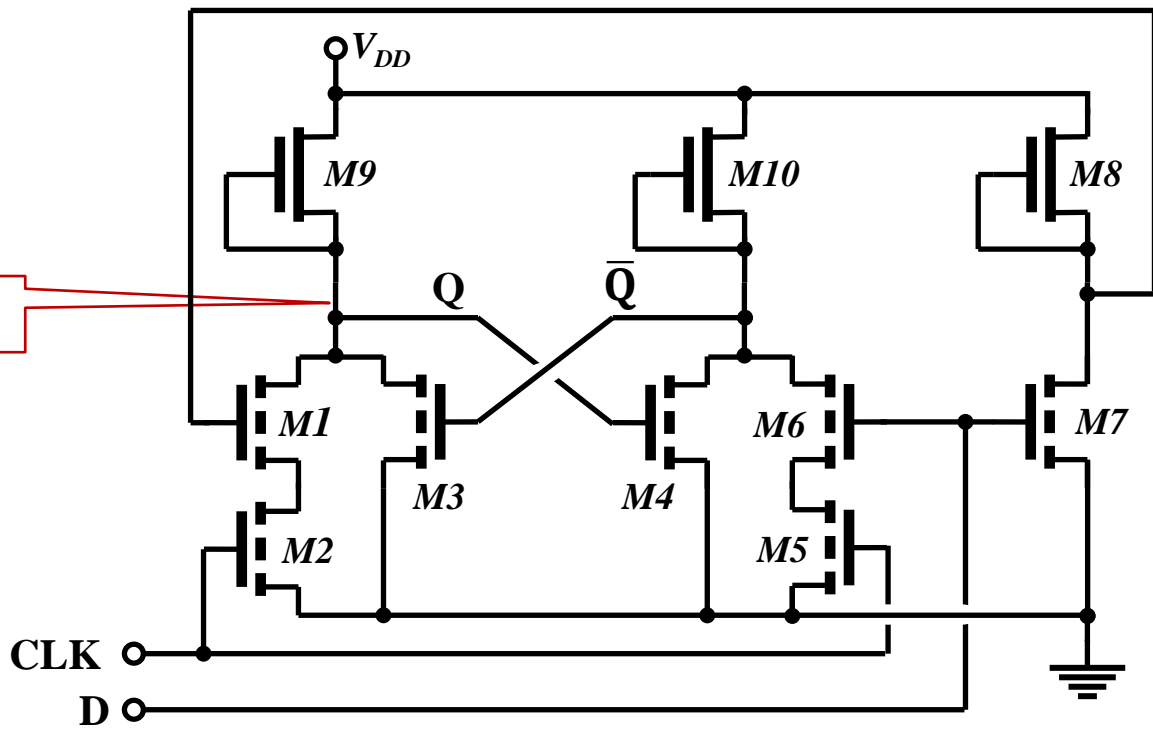
ΕΙΣΟΔΟΙ		ΕΞΟΔΟΣ
R	S	Q(n)
0	0	Q(n-1)
1	0	0
0	1	1
1	1	?

Μη επιτρεπτή κατάσταση, ίδιες έξοδοι

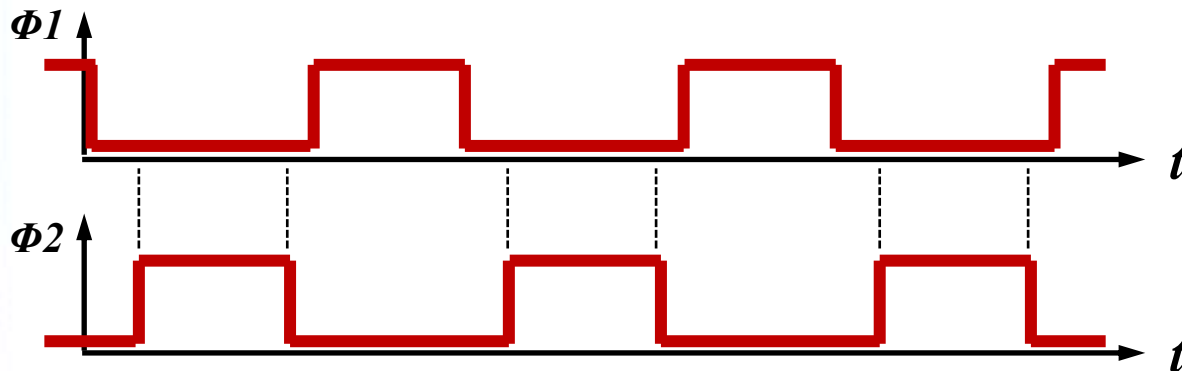
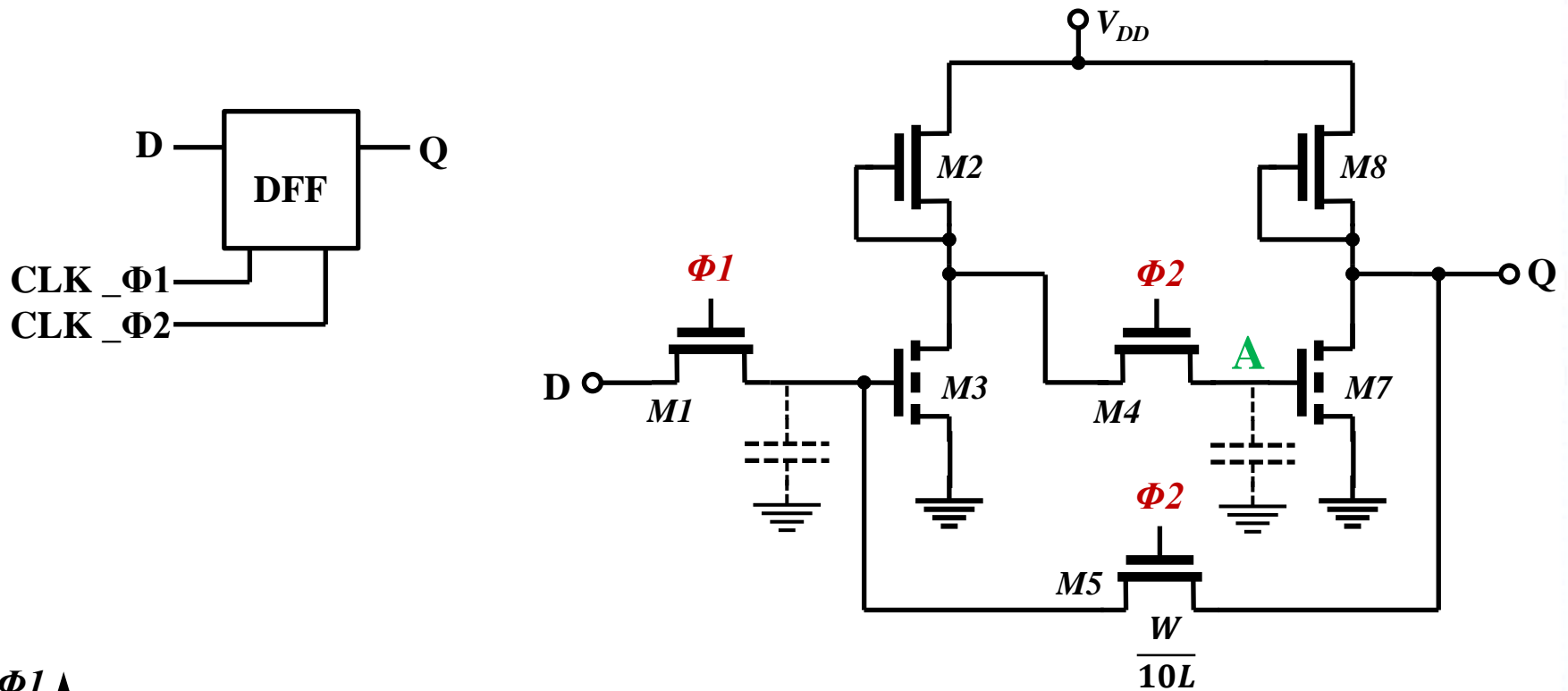
Latches (μανδαλωτής) με nMOS τεχνολογία

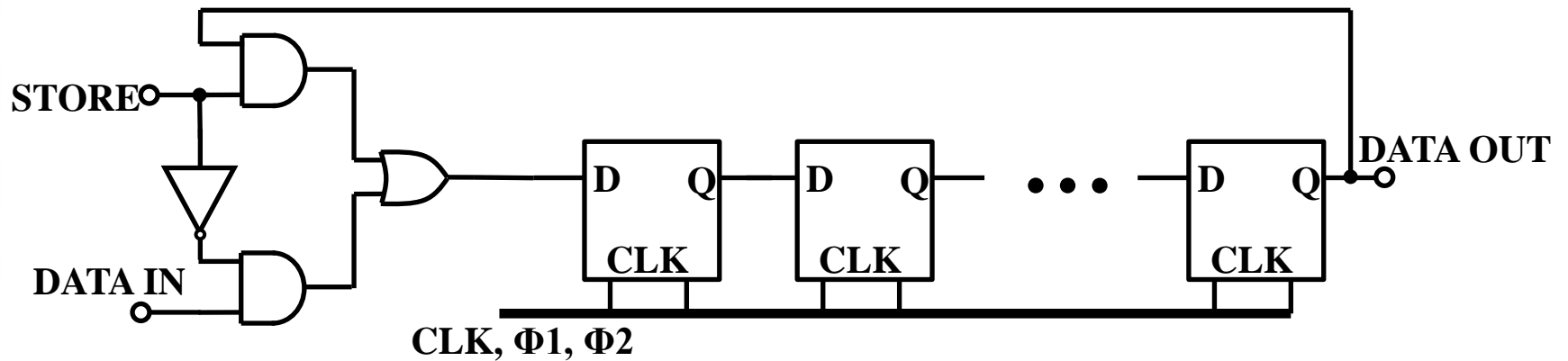
Πόσα τρανζίστορ
χρειάζονται;

D Flip Flop με nMOS τεχνολογία

N-bit Shift Register

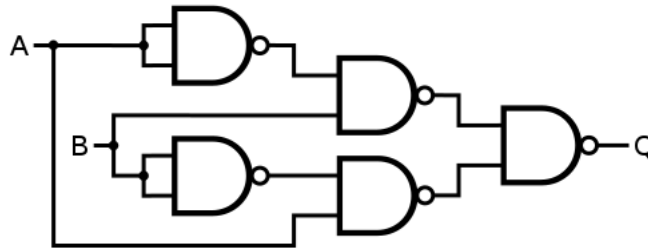
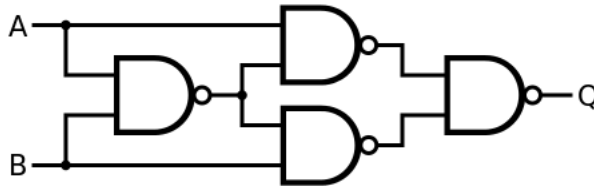

6.5 Αποκλειστικό Η (Exclusive OR)

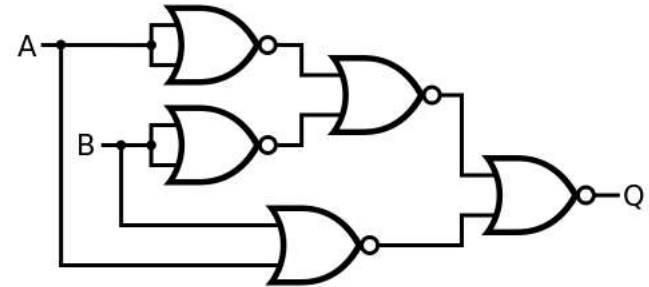
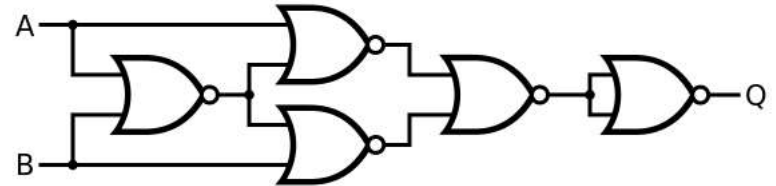

$$Q = A \oplus B$$

NAND construction

NOR construction

πύλη XOR

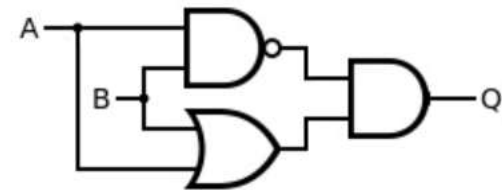
A	B	$Q=A \oplus B$
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

$$Q = A \cdot \bar{B} + \bar{A} \cdot B$$

$$Q = \overline{(\bar{A} + B) \cdot (A + \bar{B})}$$

$$Q = (A + B) \cdot (\bar{A} + \bar{B})$$

$$Q = (A + B) \cdot \overline{A \cdot B}$$

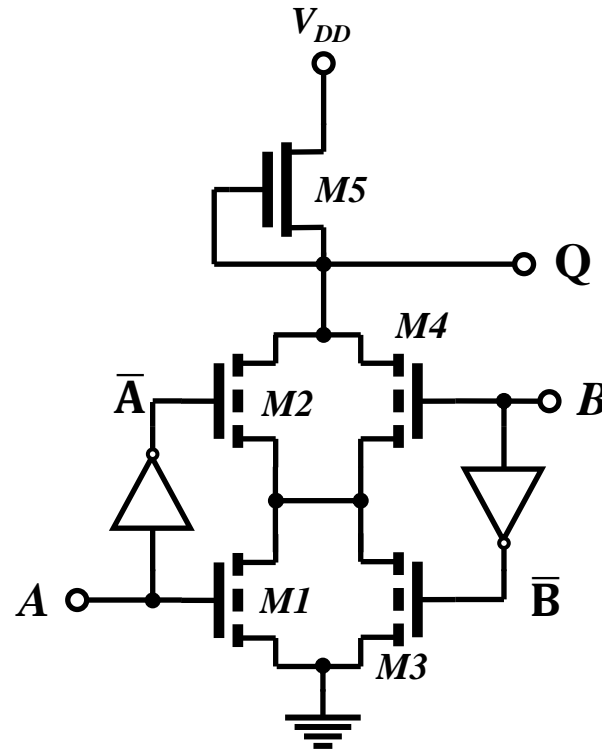

6.5 Αποκλειστικό Η (Exclusive OR)

πύλη XOR

A	B	$Q=A \oplus B$
0	0	0
0	1	1
1	0	1
1	1	0

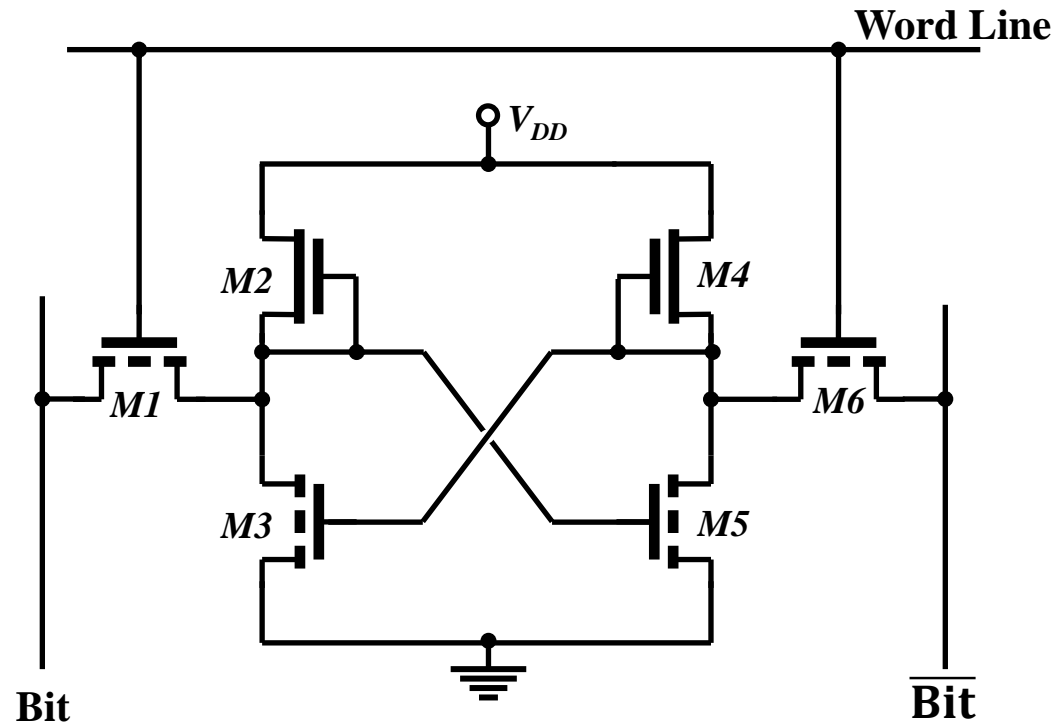
ΜΝΗΜΕΣ RAM ΗΜΙΑΓΩΓΩΝ

Στατική RAM
(SRAM)

1 Cell

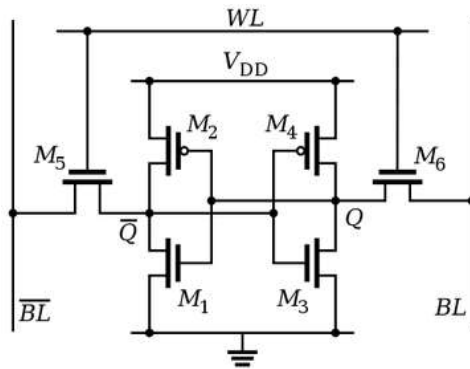
ή

1 bit

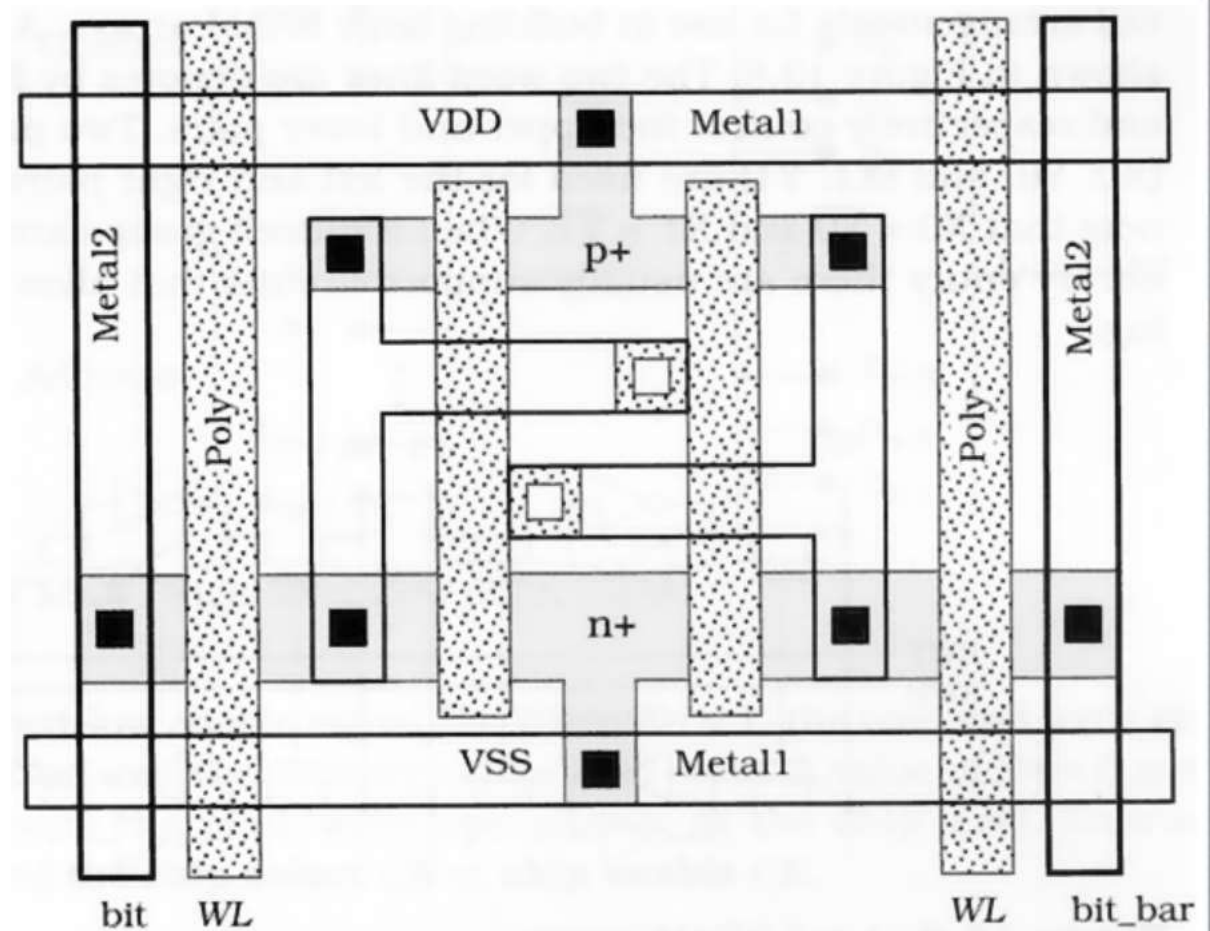

ΜΝΗΜΕΣ RAM ΗΜΙΑΓΩΓΩΝ

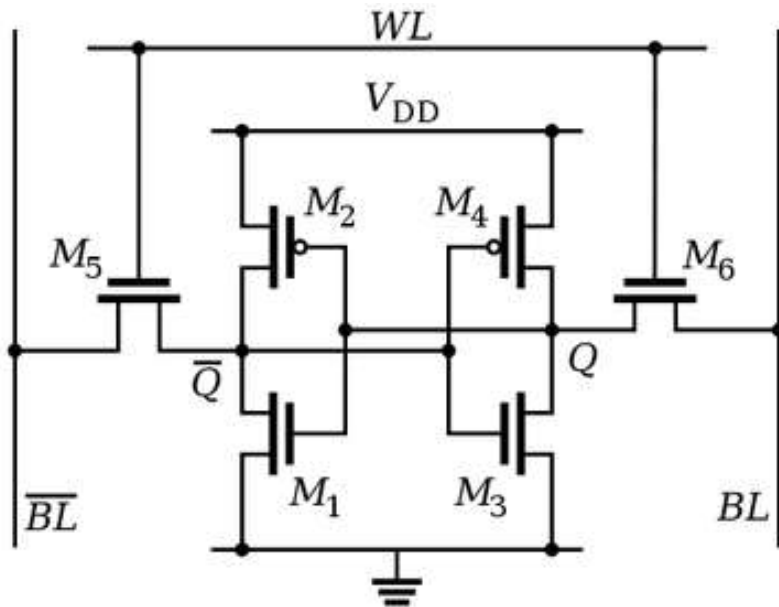

**6T cell CMOS
SRAM**

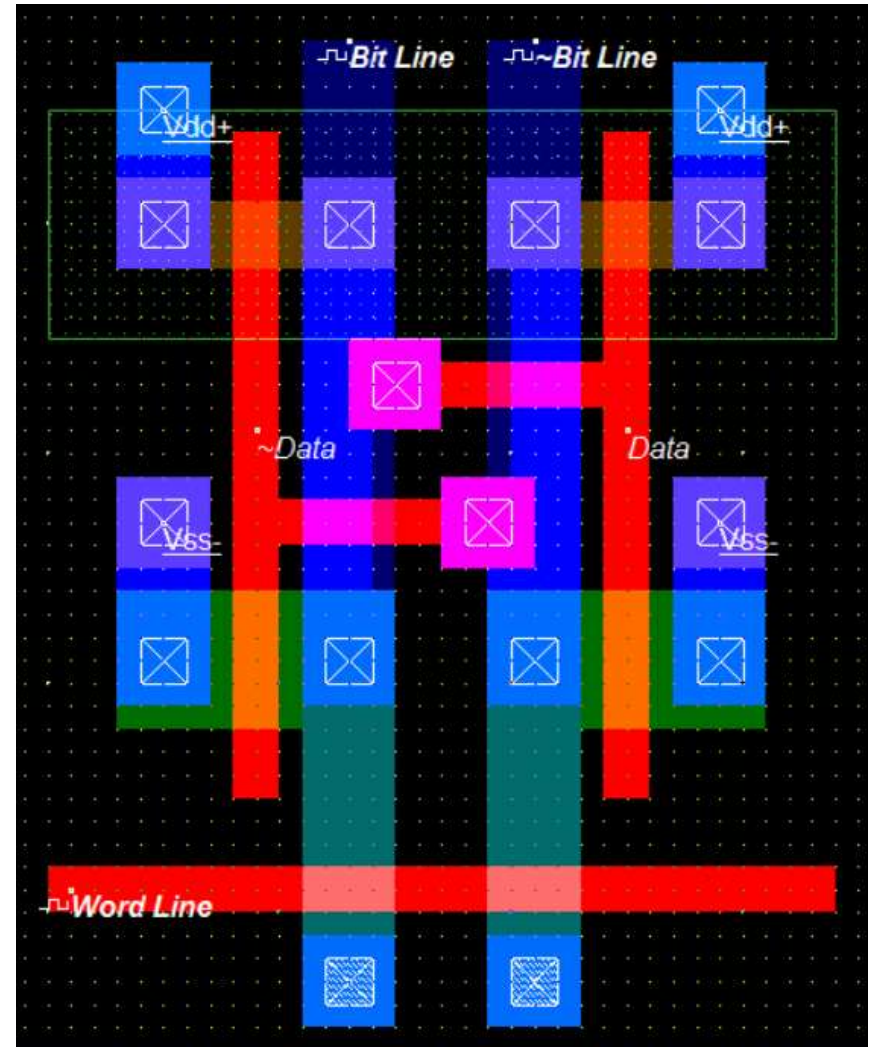

6T cell CMOS SRAM Layout

ΜΝΗΜΕΣ RAM ΗΜΙΑΓΩΓΩΝ

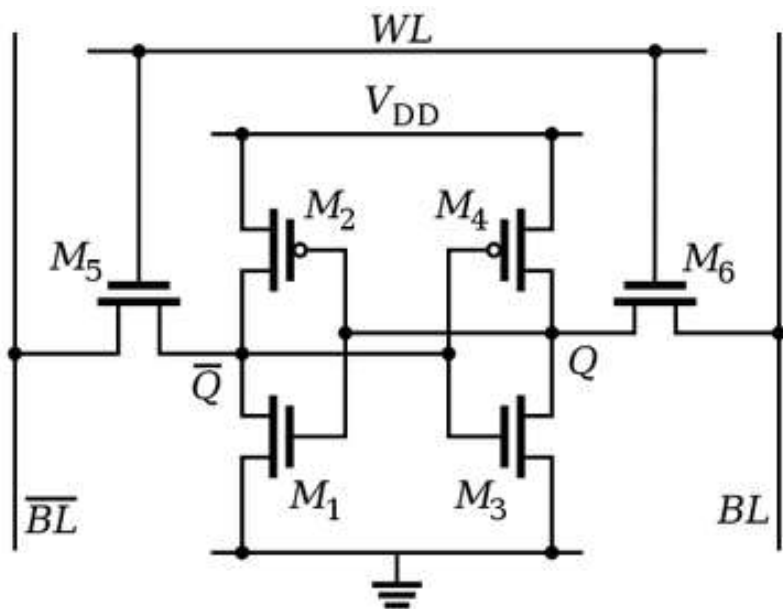

6T cell CMOS SRAM

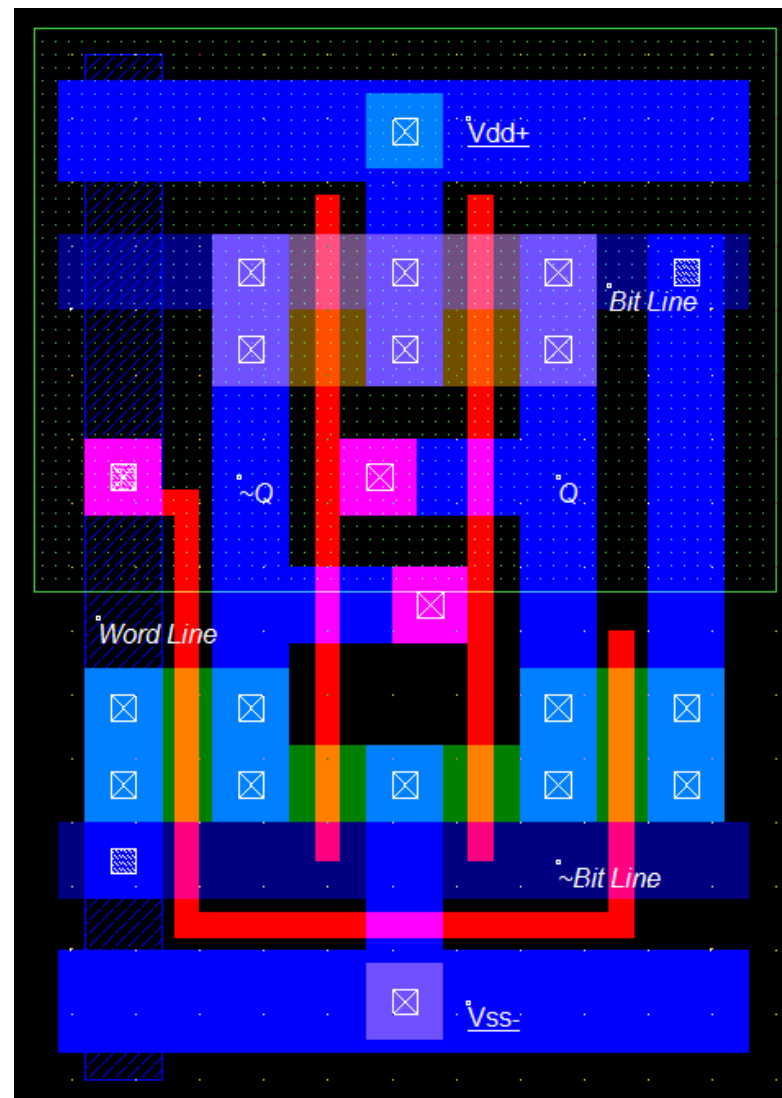

6T cell CMOS SRAM Layout

ΜΝΗΜΕΣ RAM ΗΜΙΑΓΩΓΩΝ

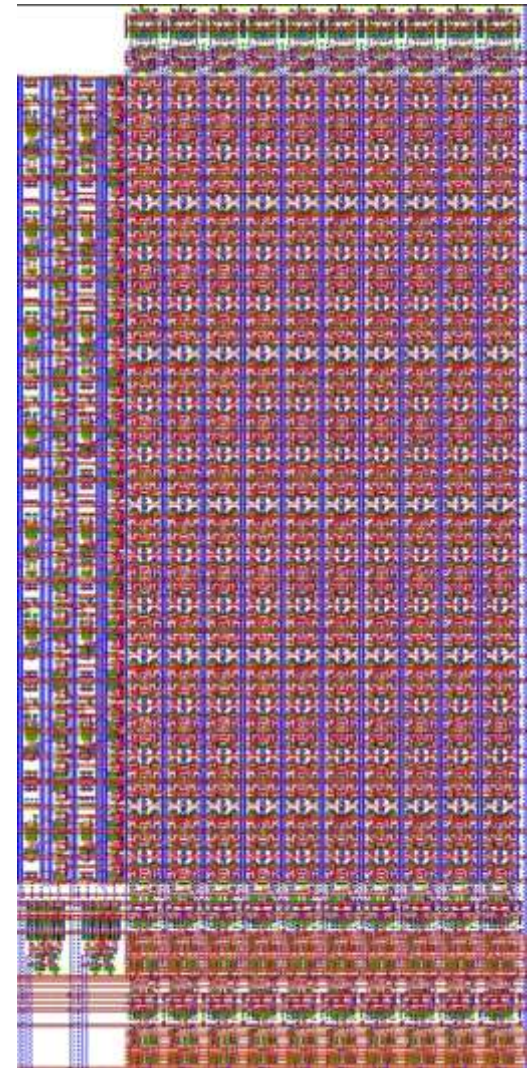
6T cell CMOS SRAM

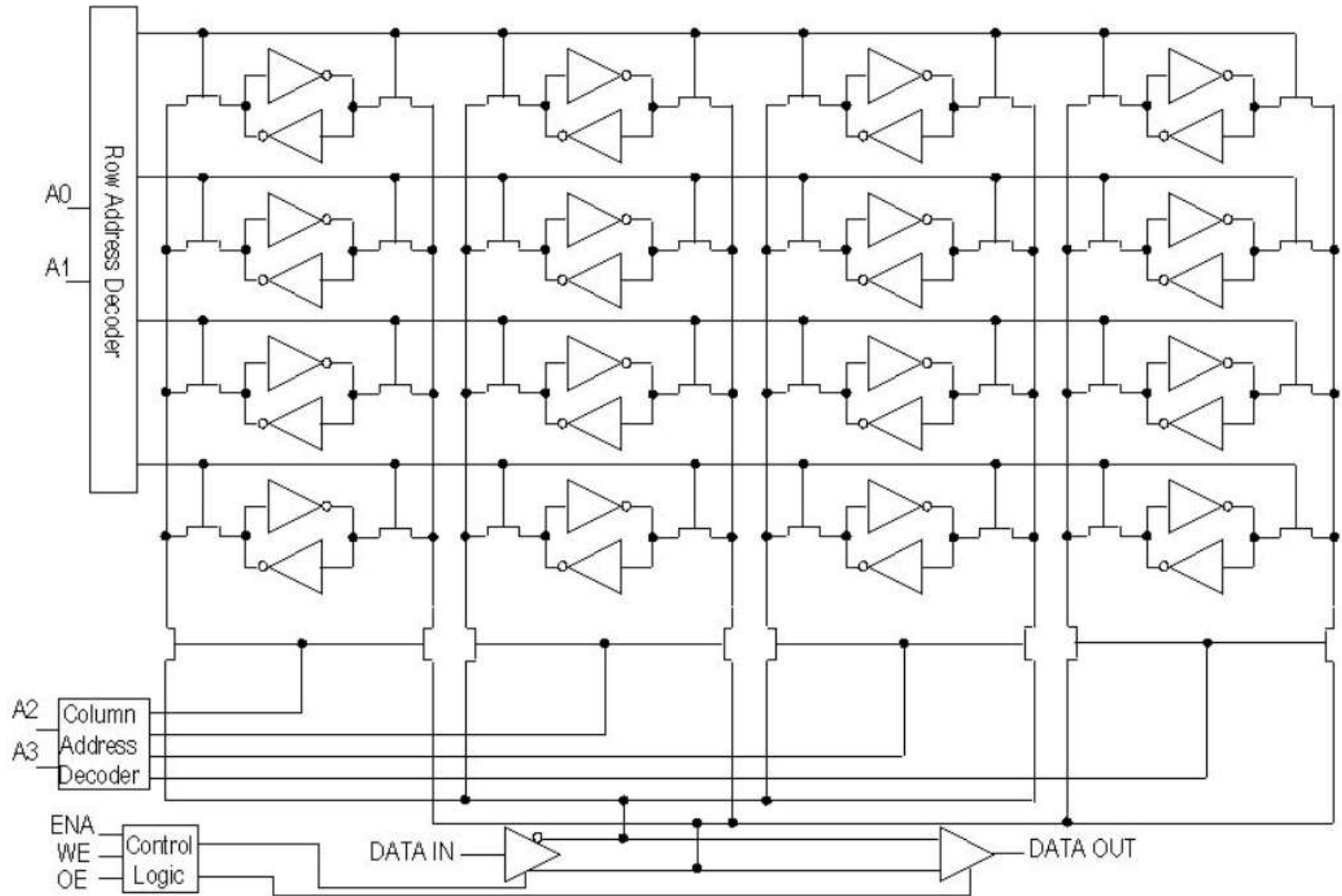
6T cell CMOS SRAM Layout

ΜΝΗΜΕΣ RAM ΗΜΙΑΓΩΓΩΝ

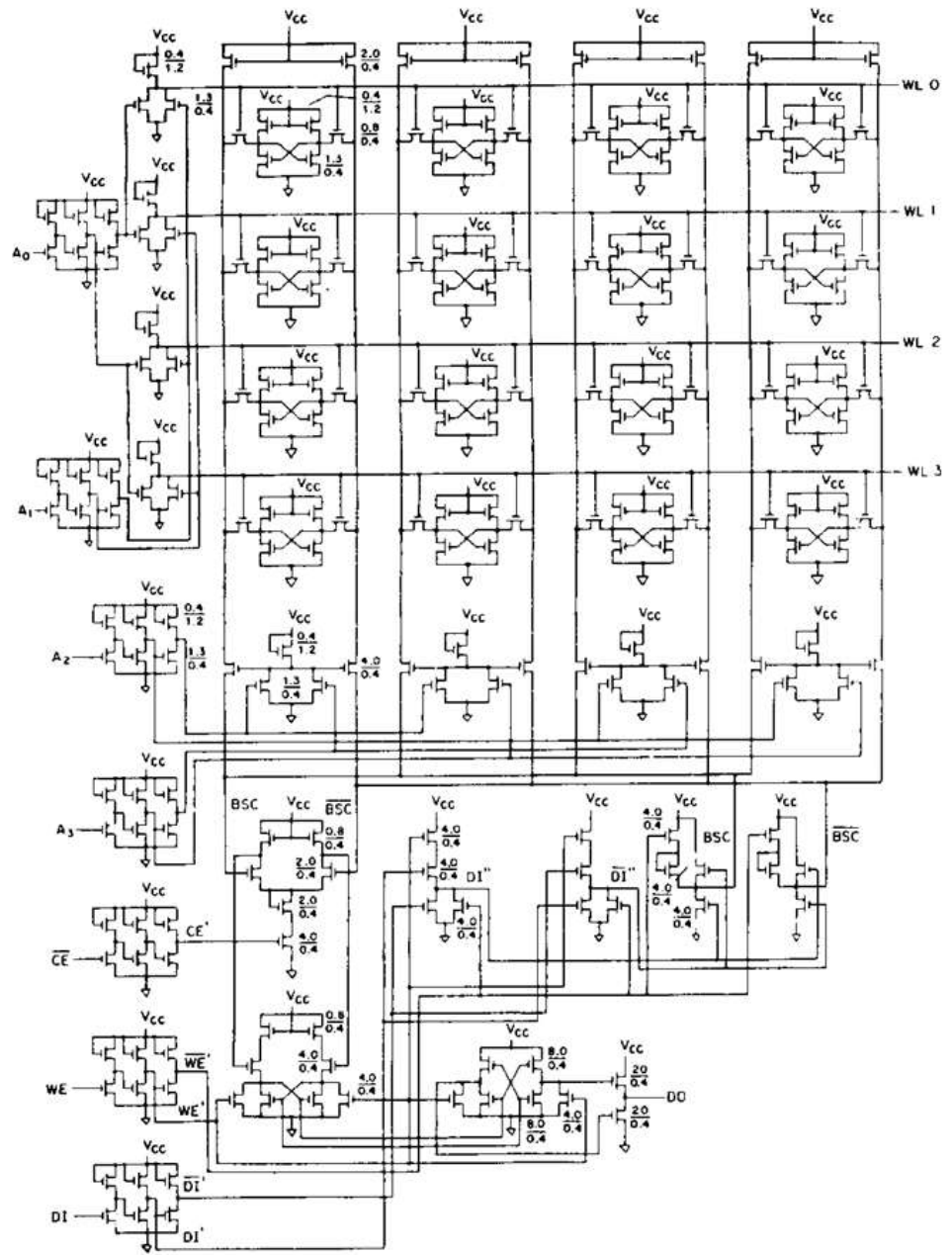
32 X 10 bit CMOS SRAM Layout

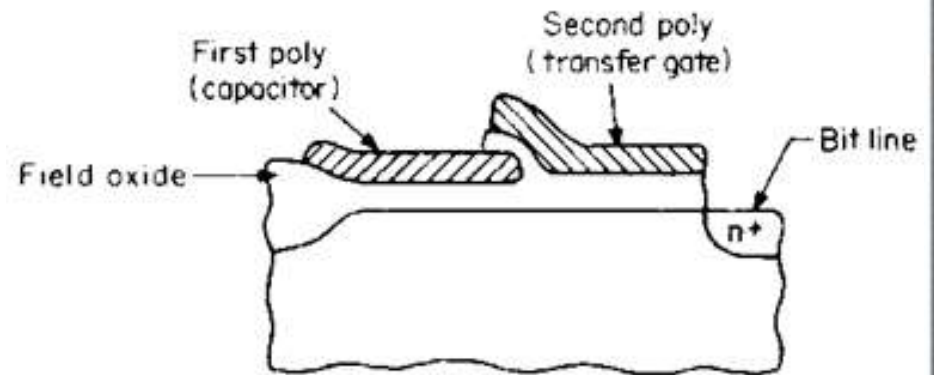
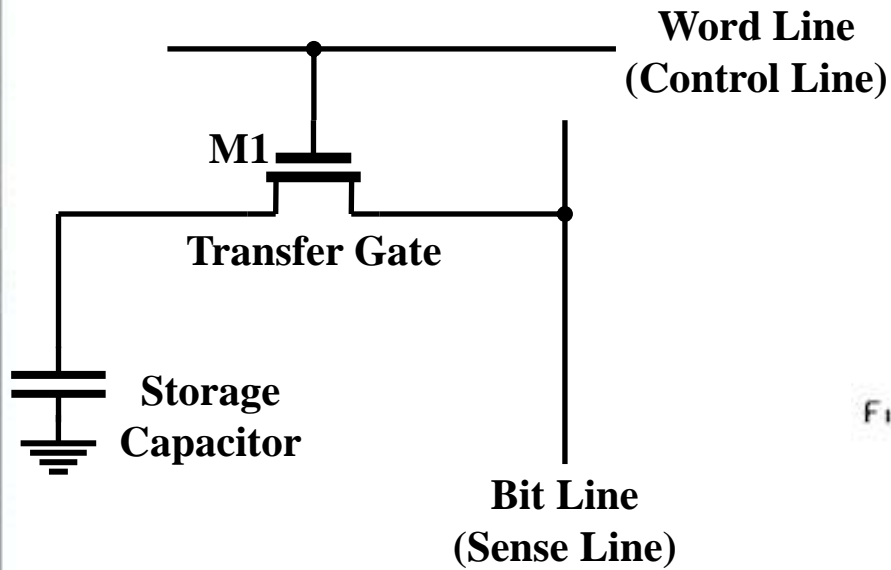
16 Bit SRAM Structure

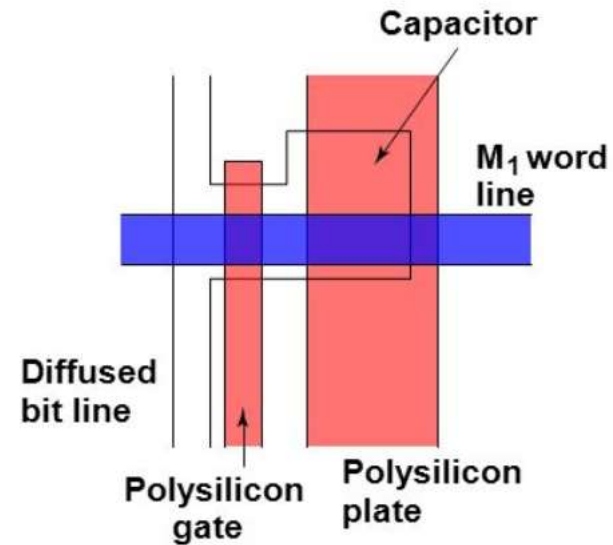
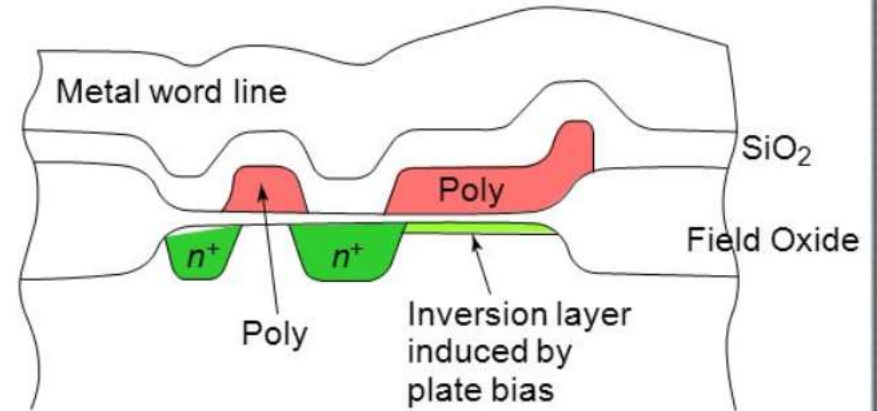
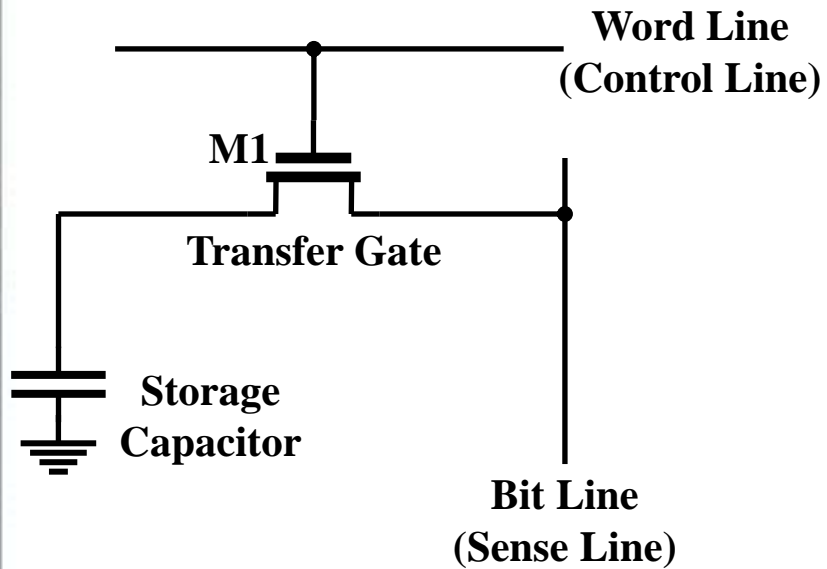
16 – bit RAM circuit

Δυναμική RAM

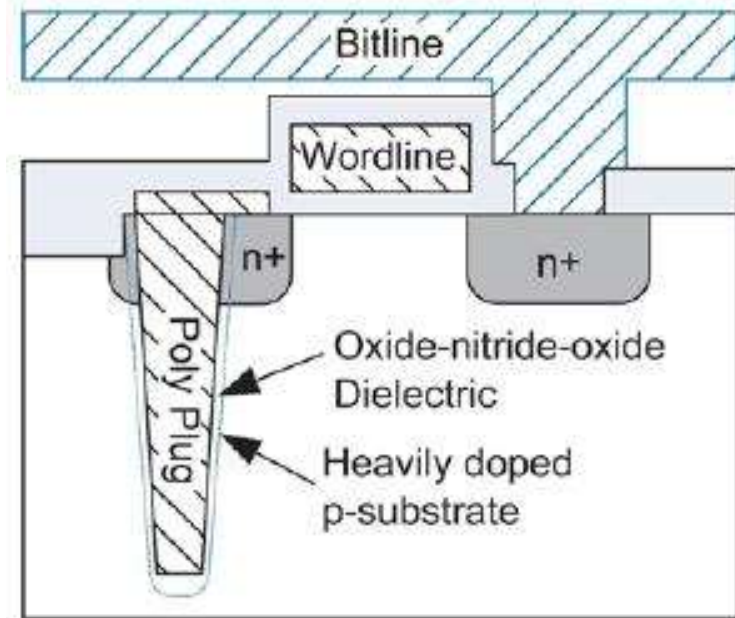
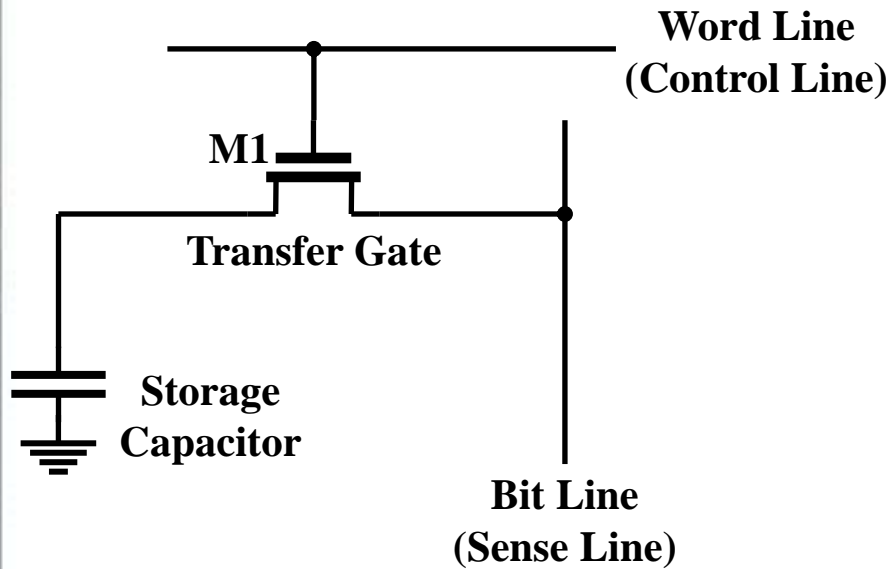

Δυναμική RAM

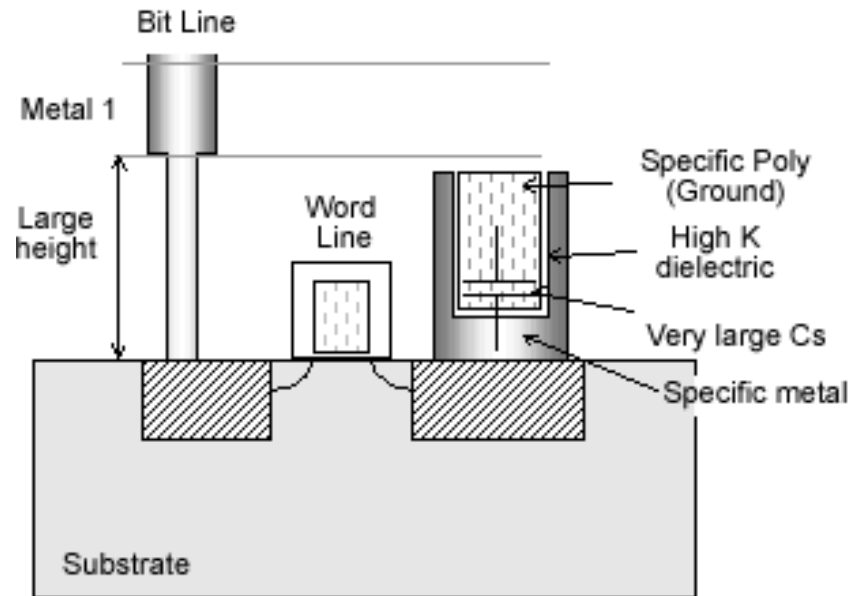
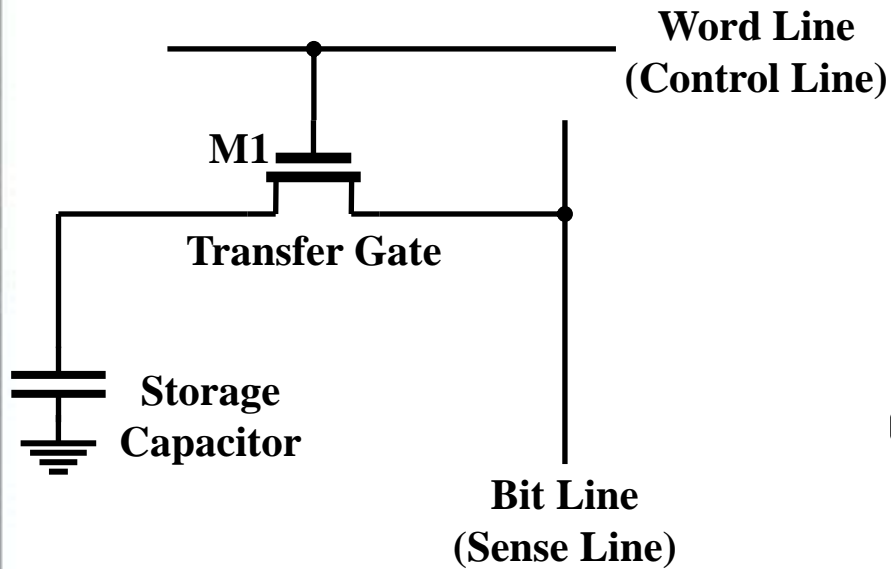

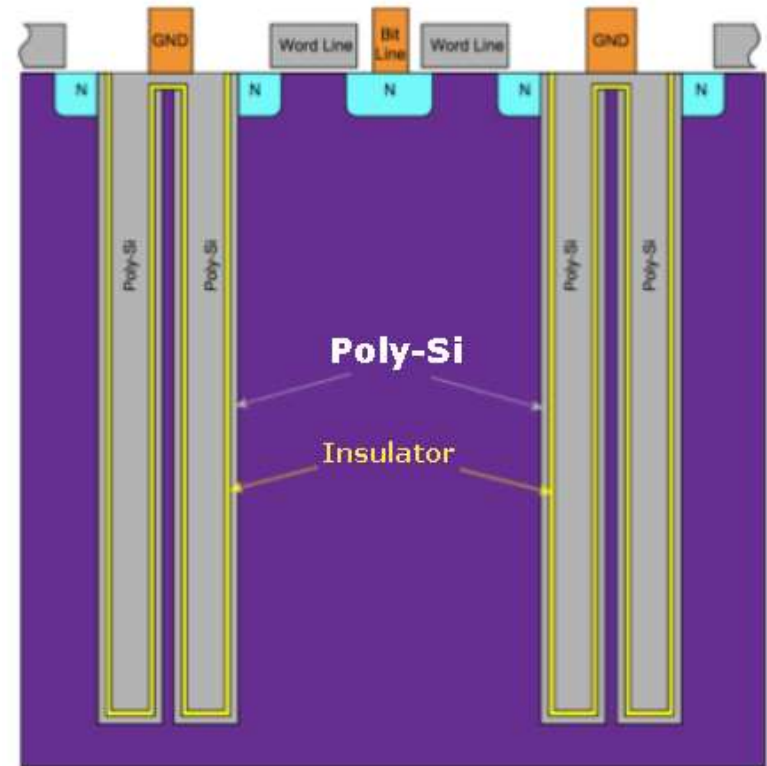
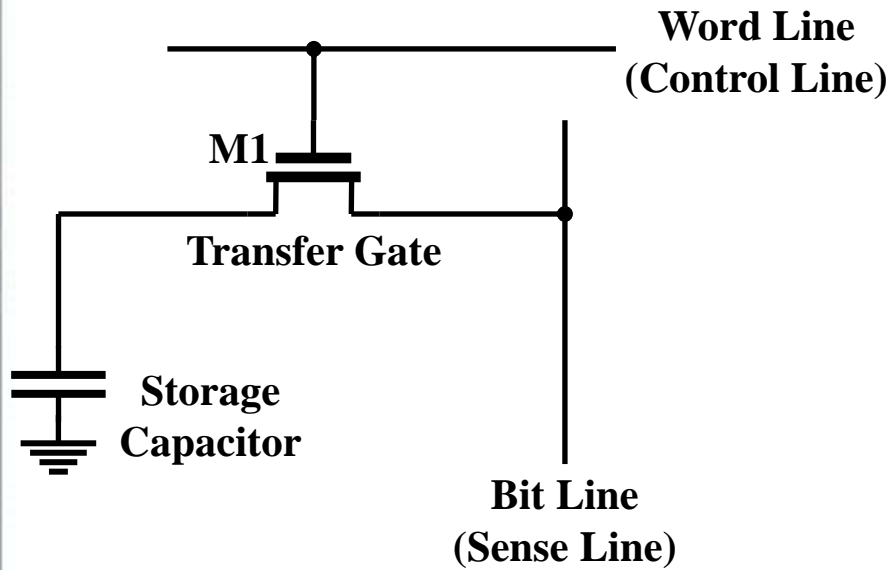
Δυναμική RAM

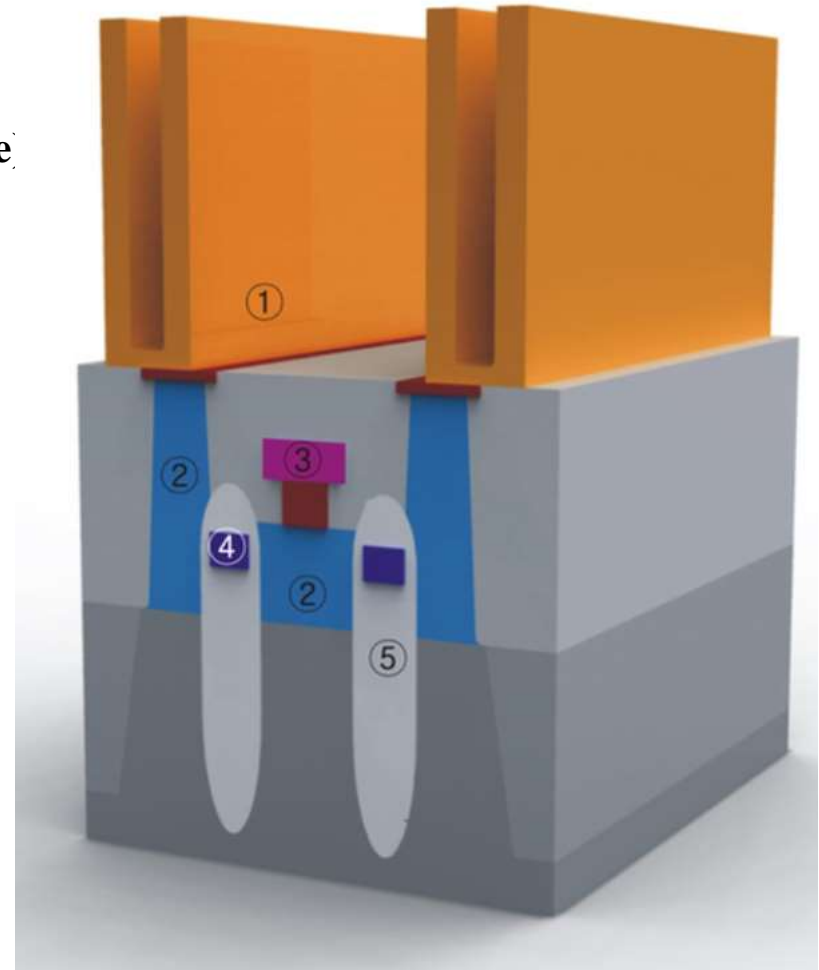
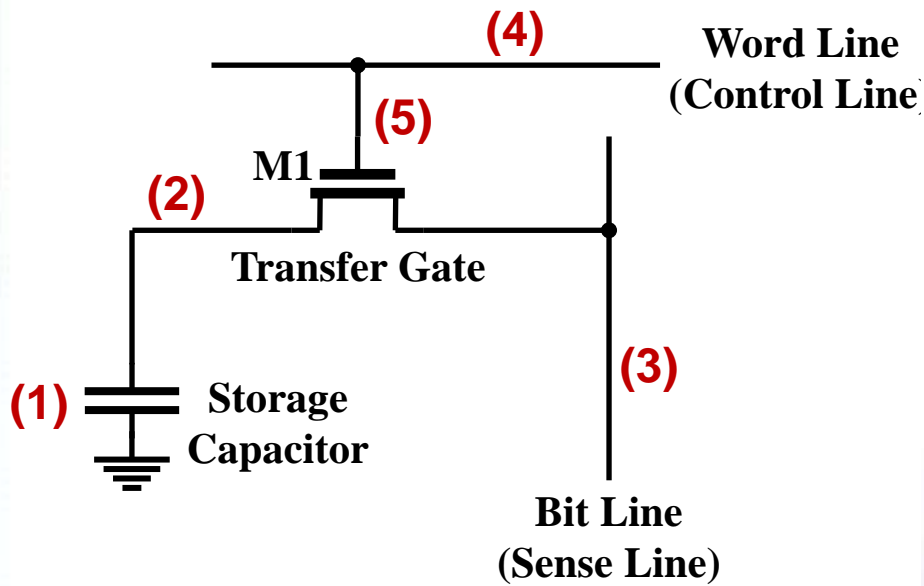
Δυναμική RAM

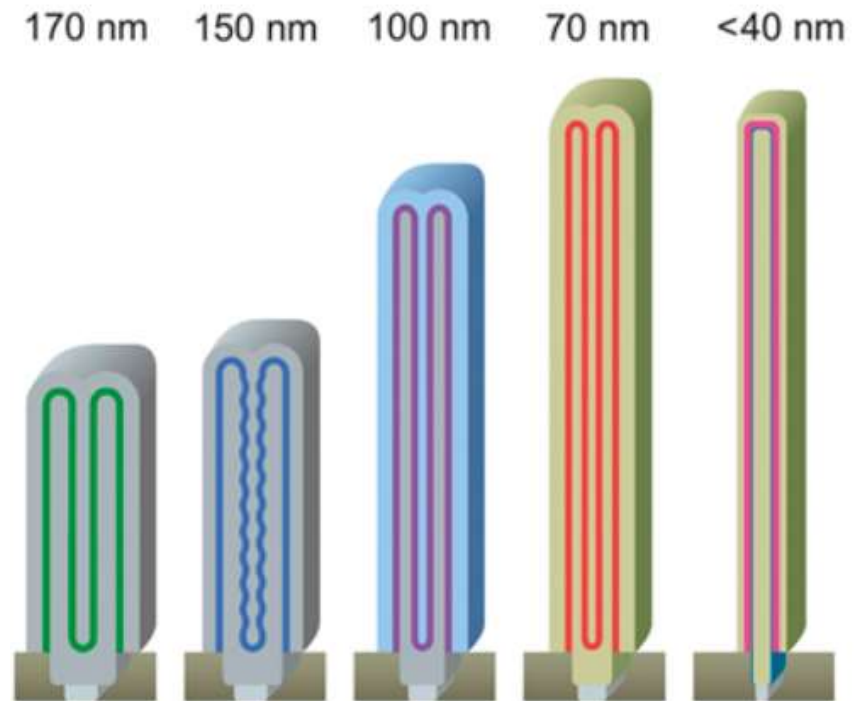
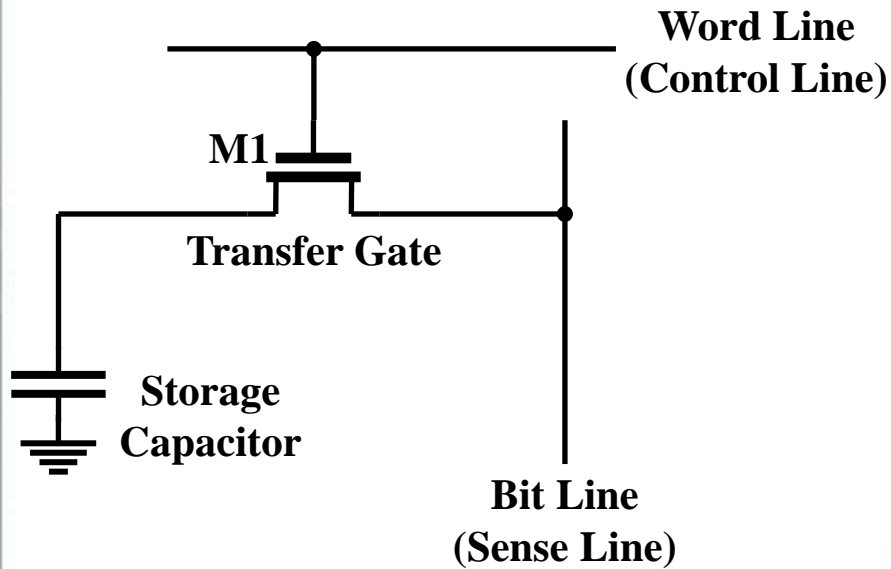
Δυναμική RAM

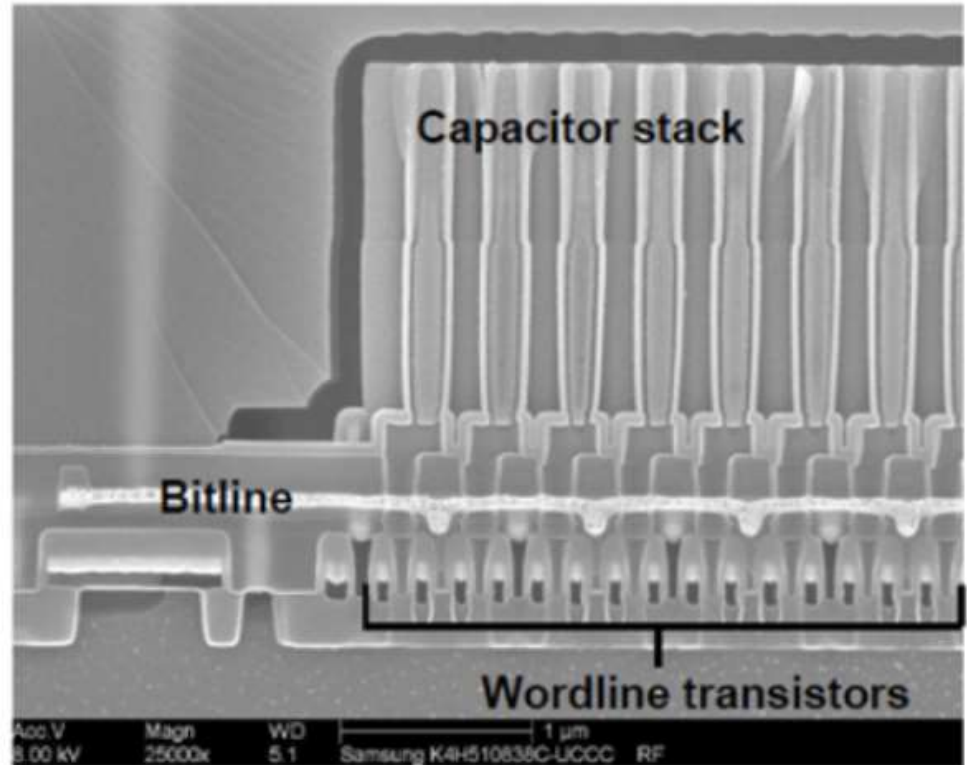
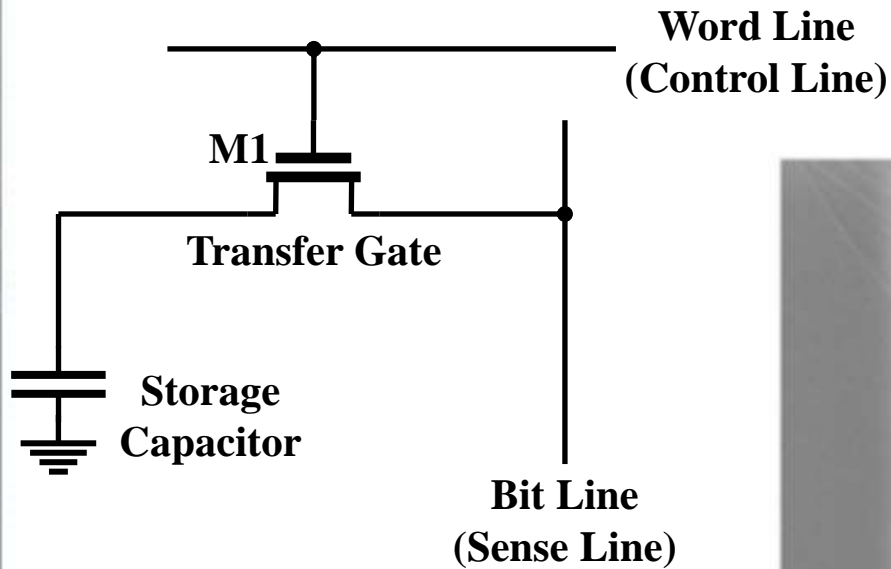
Δυναμική RAM

Δυναμική RAM

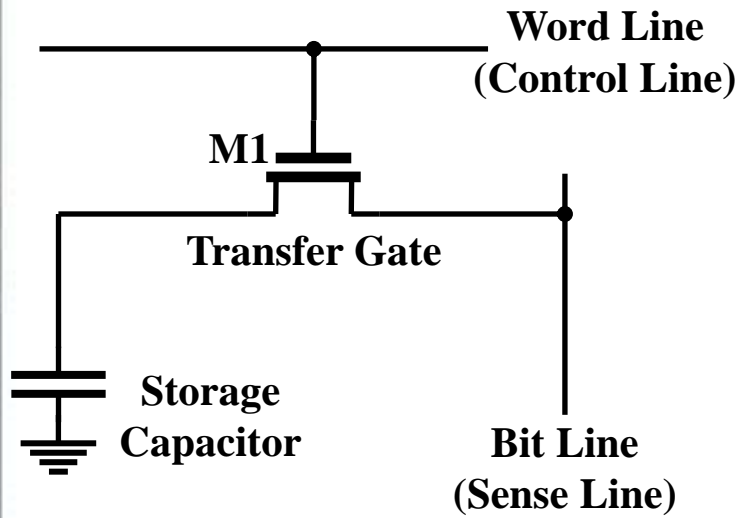

Δυναμική RAM

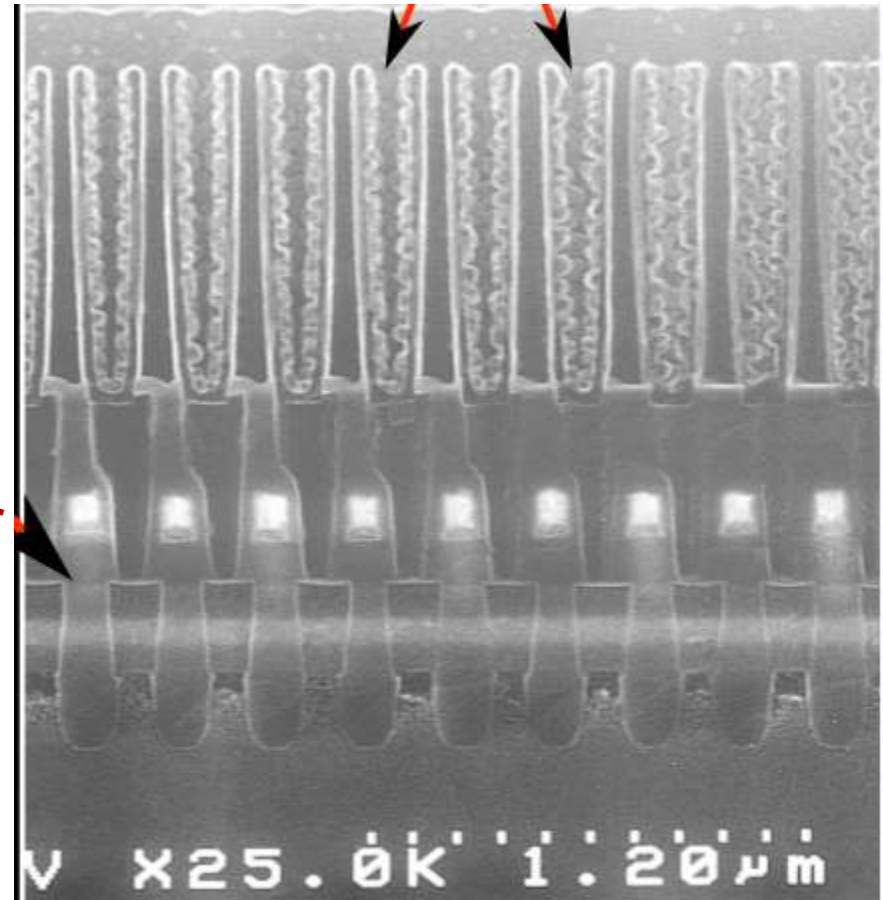
90nm Hi-k dielectric,
Samsung 512Mbit SDRAM

Δυναμική RAM

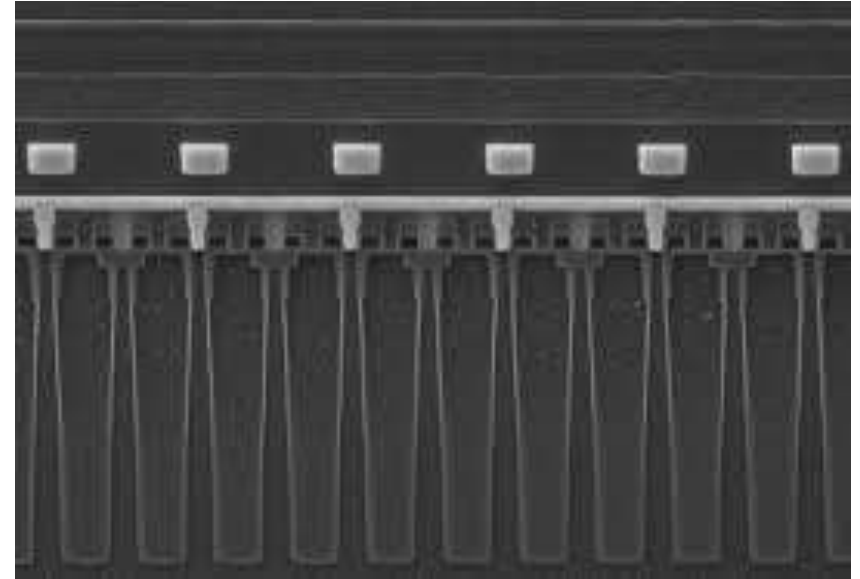
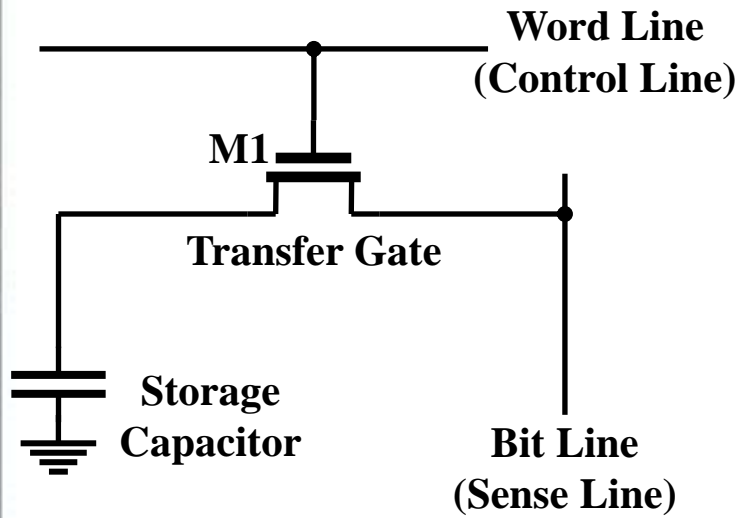

Transistor

Capacitors

Δυναμική RAM

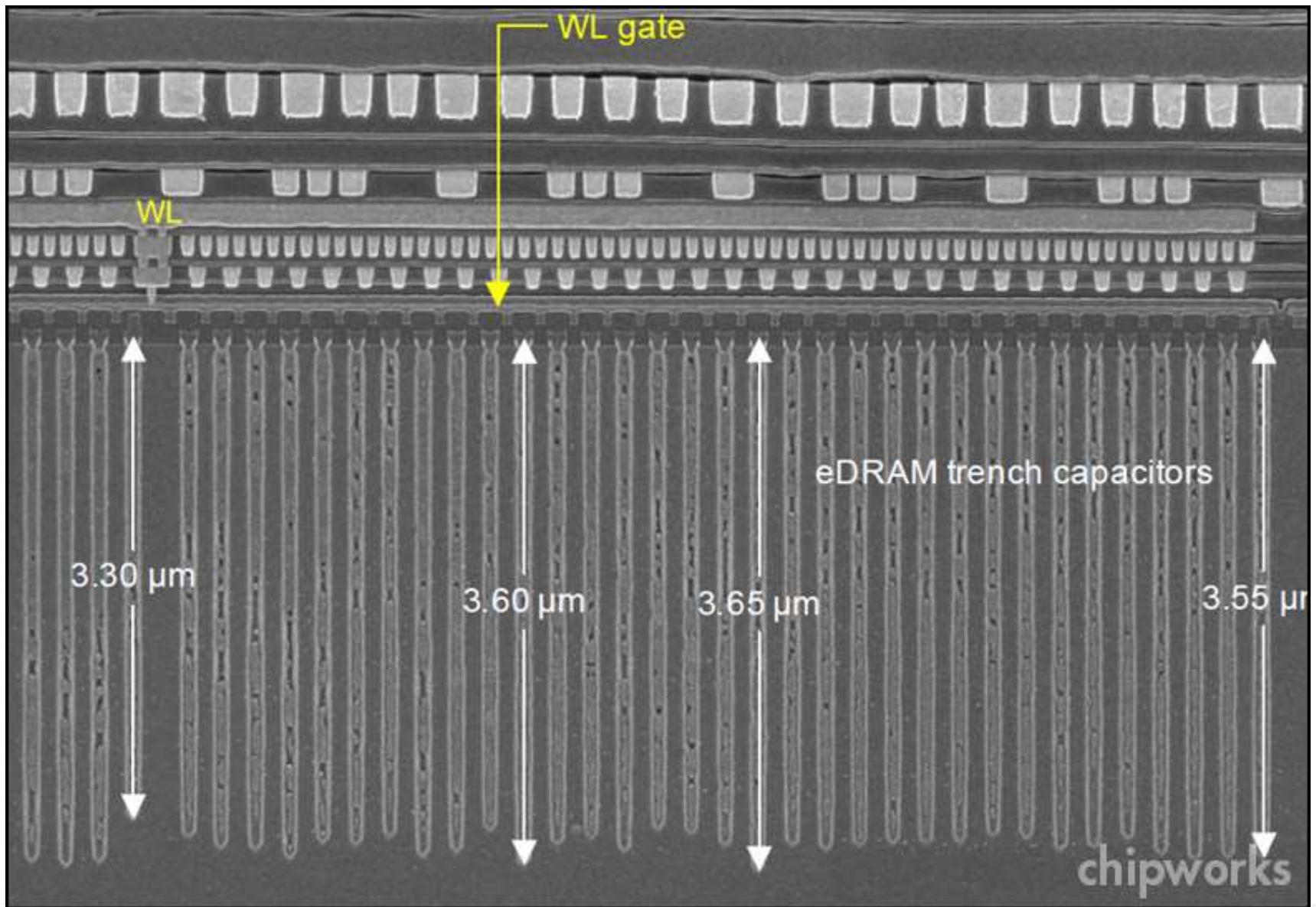

Capacitors

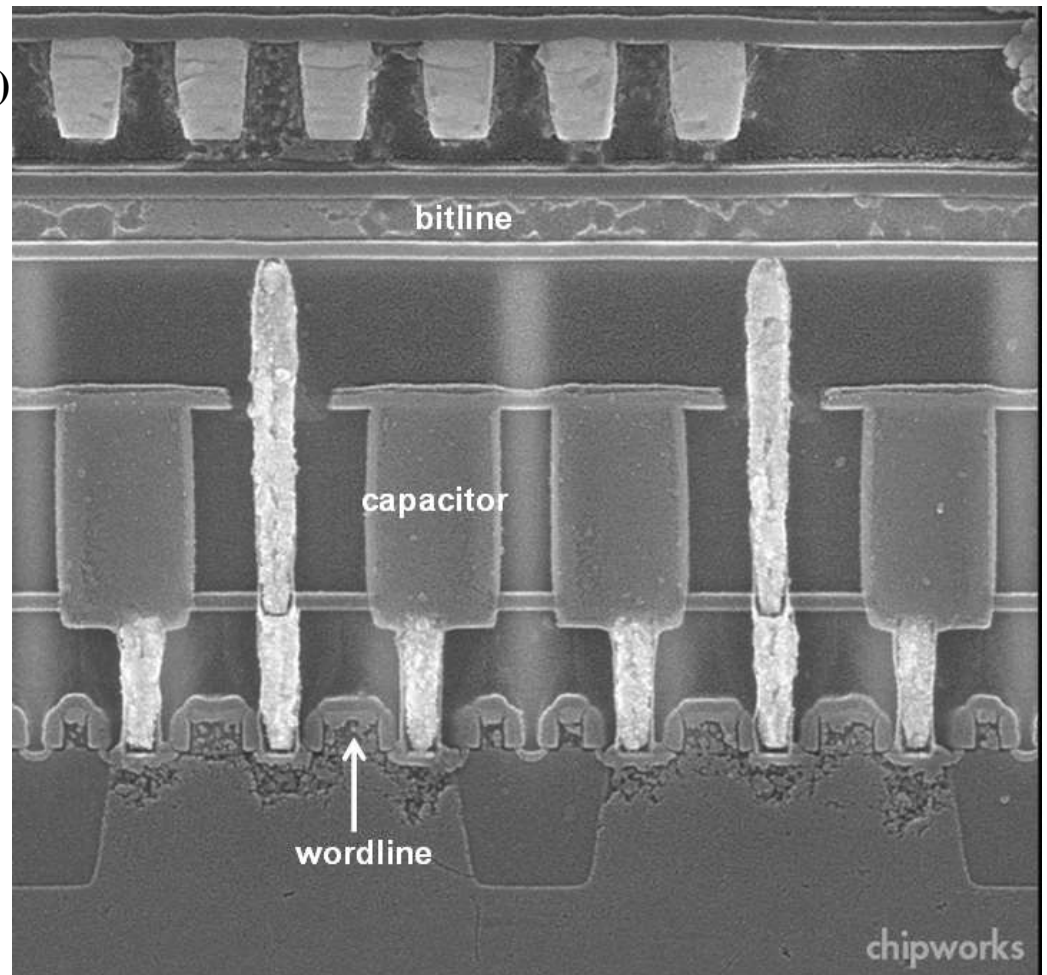
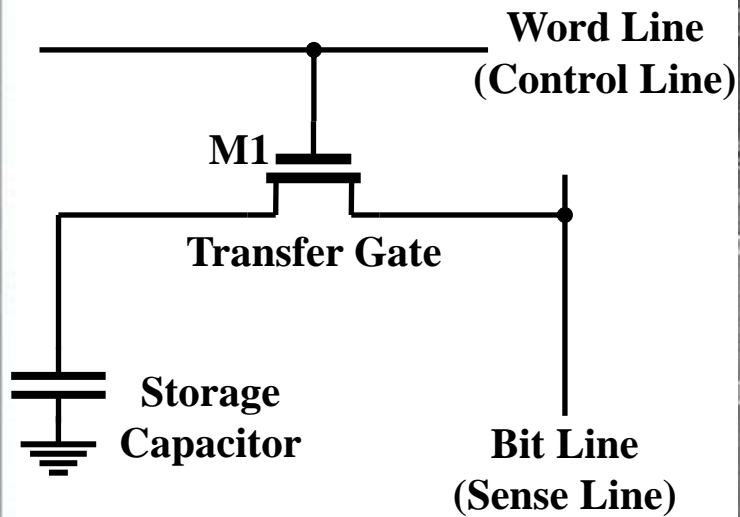
Transistor

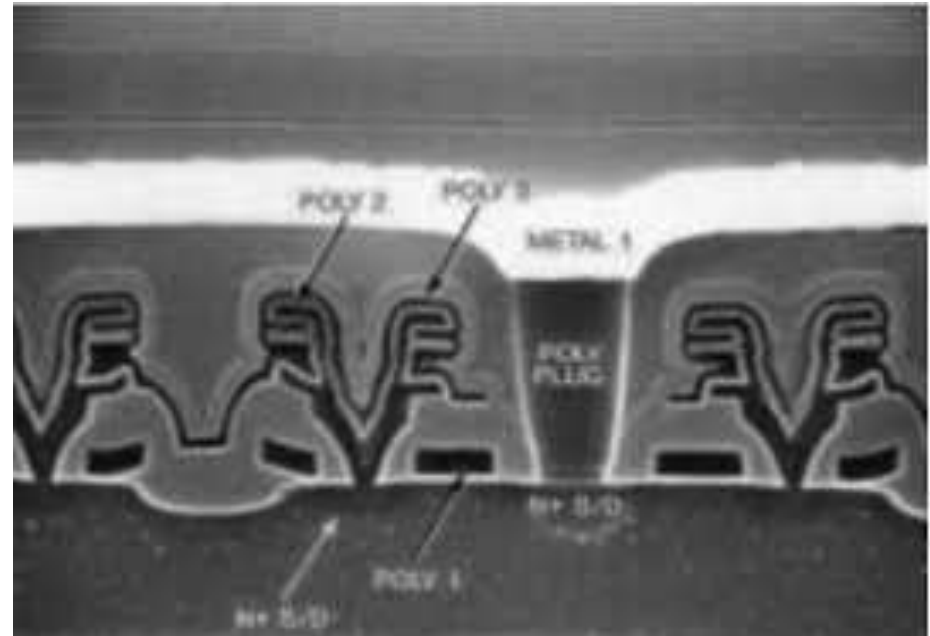
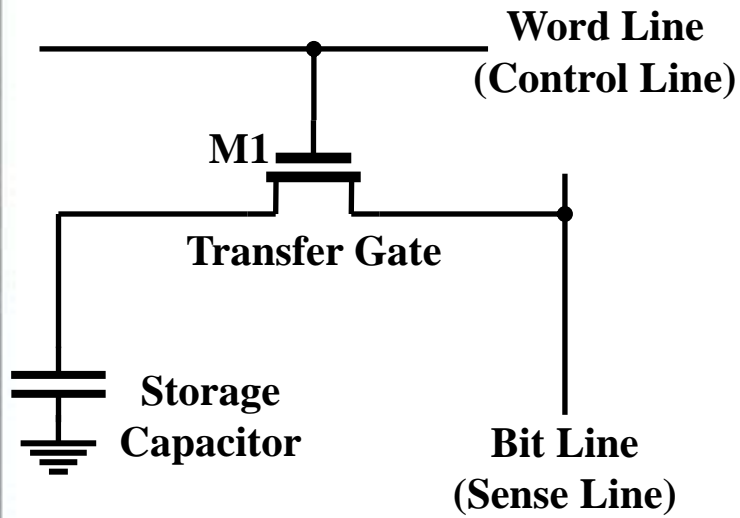
Δυναμική RAM

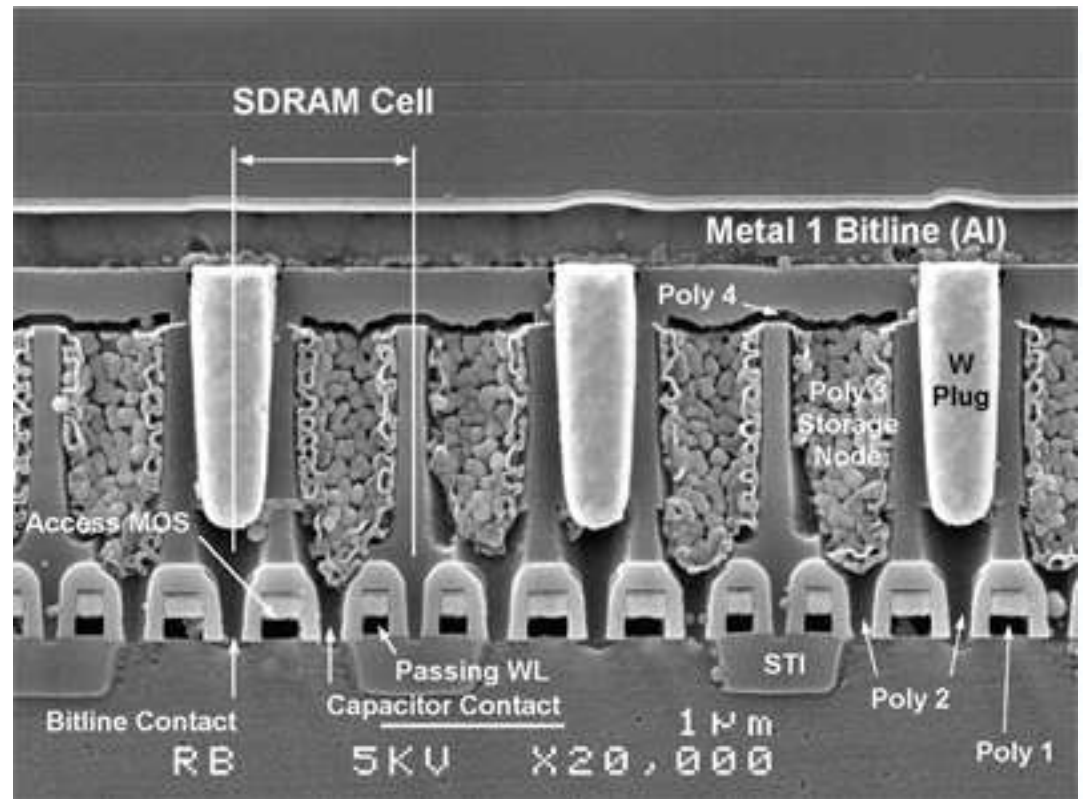
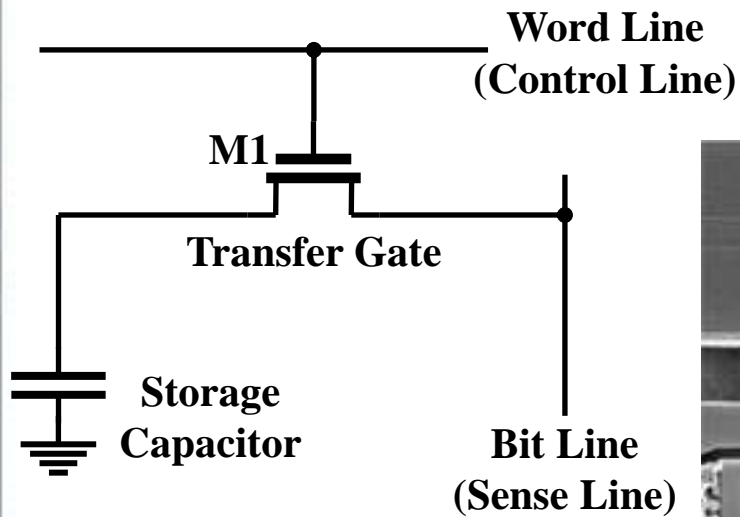
Δυναμική RAM

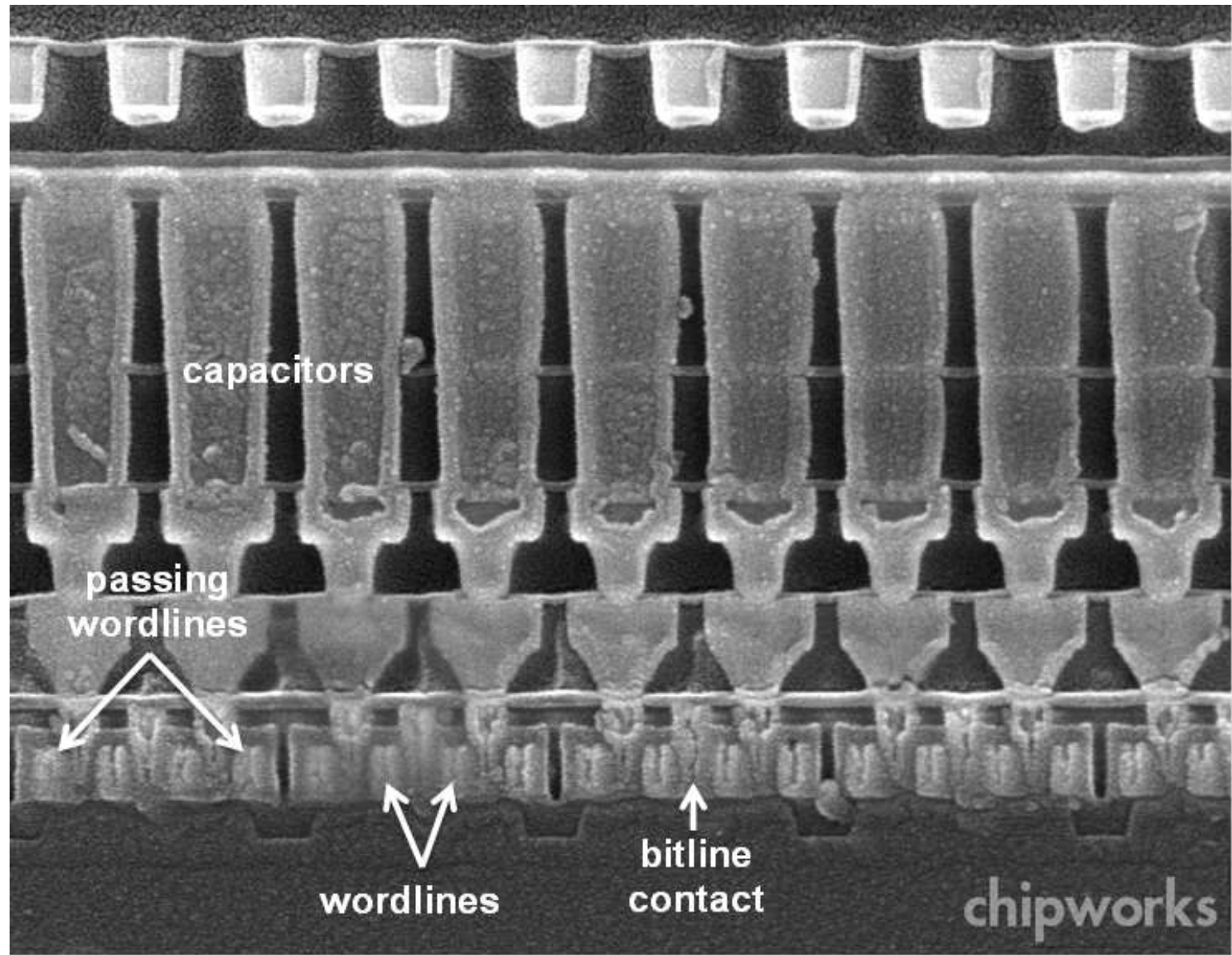
Δυναμική RAM

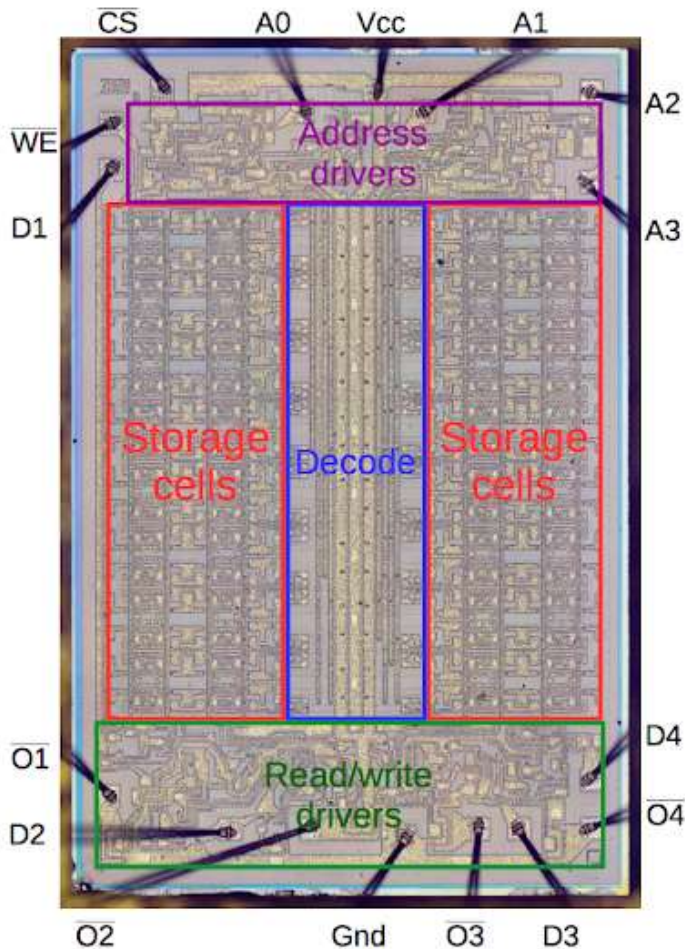
Δυναμική RAM

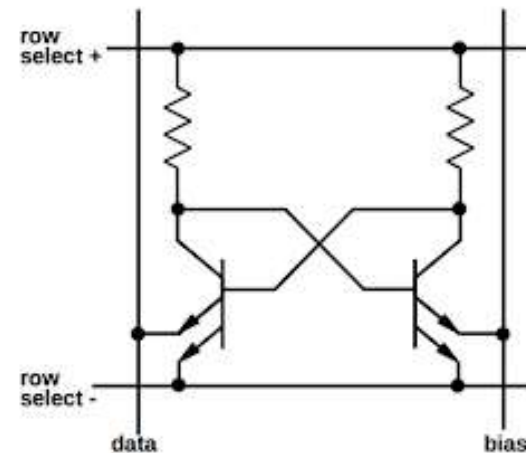
Δυναμική RAM

the 3101 RAM chip

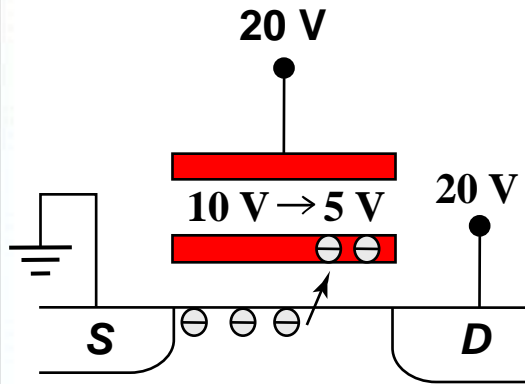

- Κατασκευασμένο με διπολικά τρανζίστορ
- Παραγωγή 1969
- Κόστος \$99,5
- 64 bits (16 X 4 array of storage cells)
- Παρέμεινε στην αγορά έως το 1980

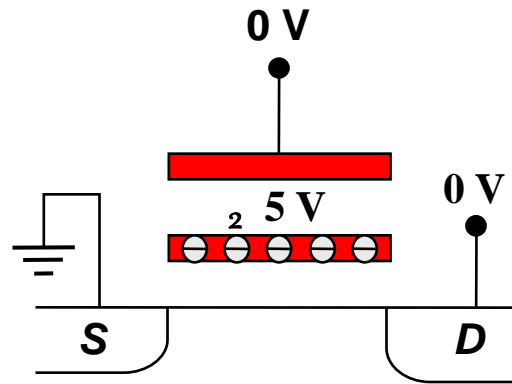

Με \$99,5 αγοράζουμε 16GByte RAM. Κατασκευάζοντας 16GByte με 2 εκατομμ. τσιπ 3101 θα ζύγιζε 3000 τόνους και θα απαιτούσε ισχύ πάνω από 1 MW.

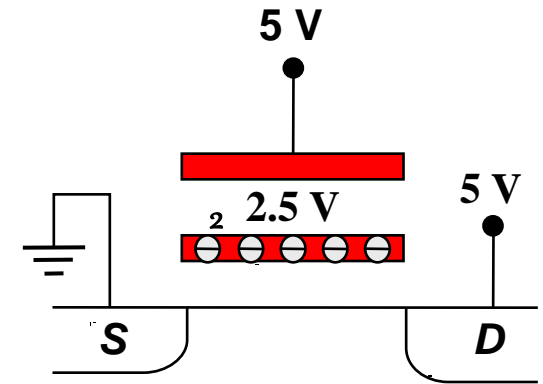
Floating-Gate Transistor Programming (Μνήμες Flash)

Avalanche injection

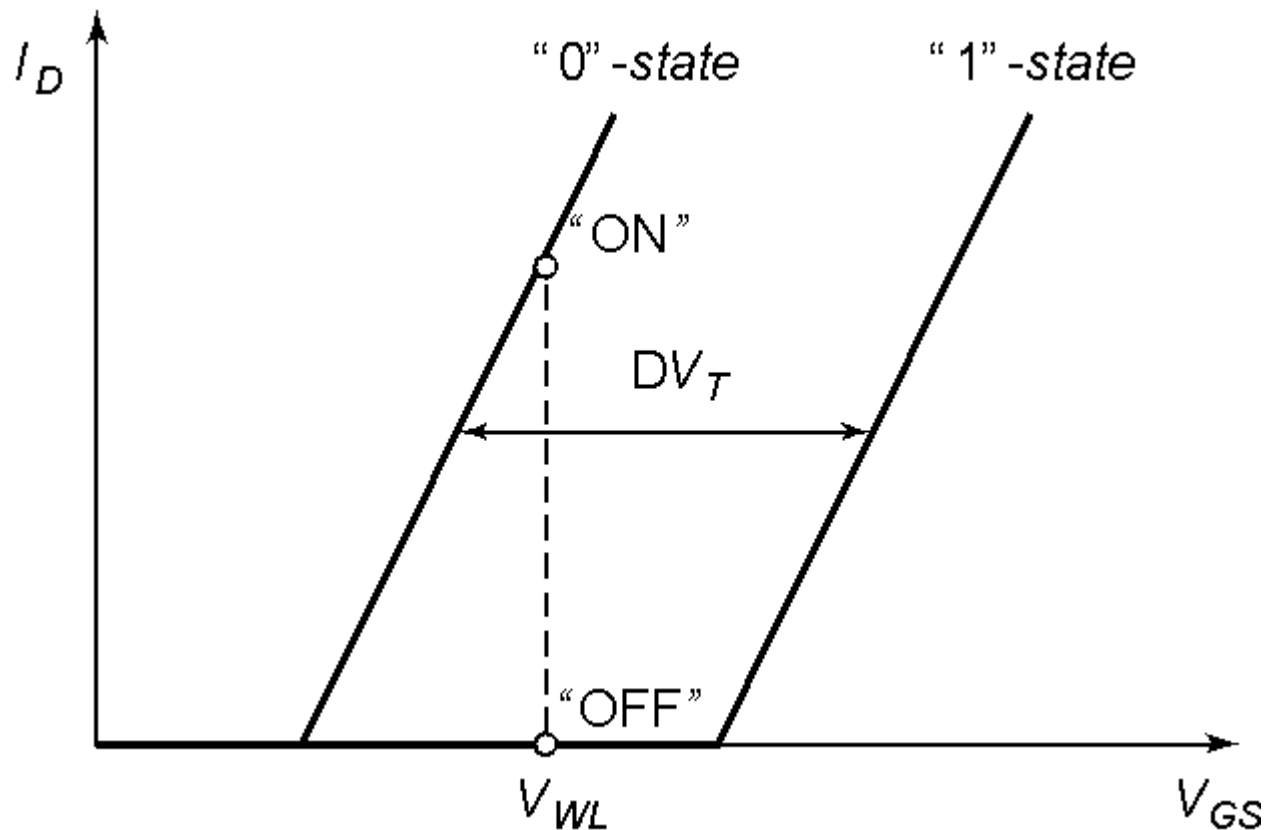
Removing programming voltage leaves charge trapped

Programming results in higher V_T .

- Με κατάλληλο υλικό και πάχος εκμεταλλευόμαστε το φαινόμενο σήραγγας για την φόρτιση της ενδιάμεσης πύλης.
- Η φορτισμένη ενδιάμεση πύλη αλλάζει τη χαρακτηριστική του τρανζίστορ.

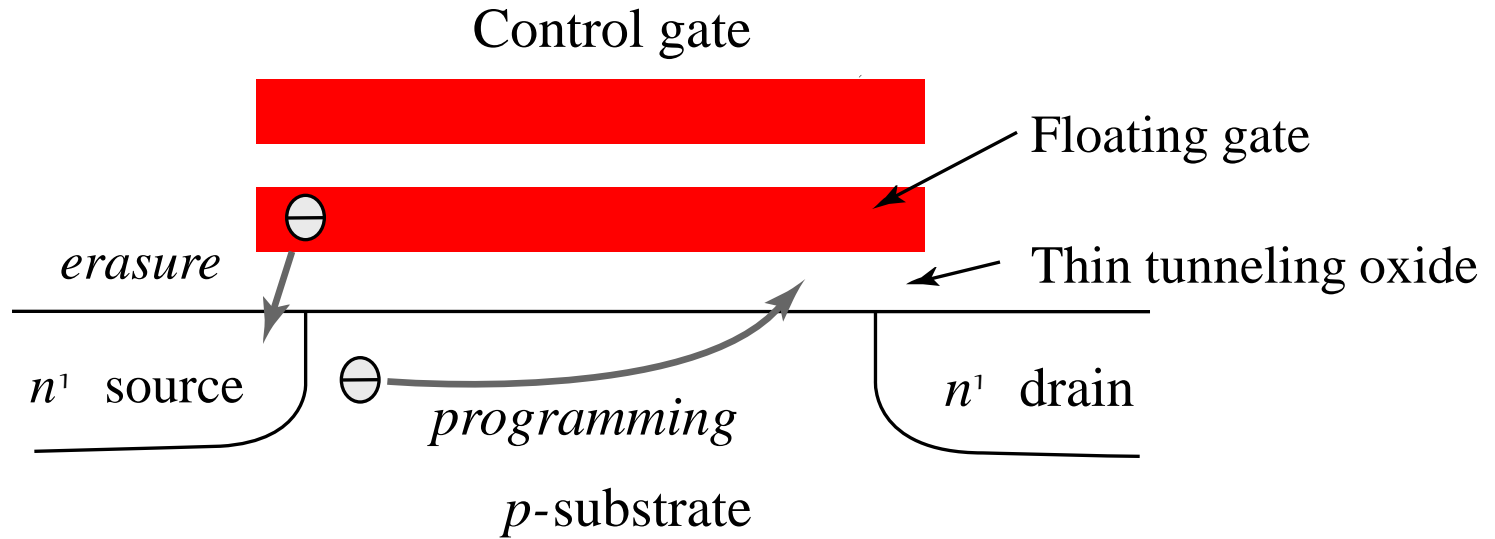
A “Programmable-Threshold” Transistor (Μνήμες Flash)

- Η φορτισμένη ενδιάμεση πύλη αλλάζει τη χαρακτηριστική του τρανζίστορ.

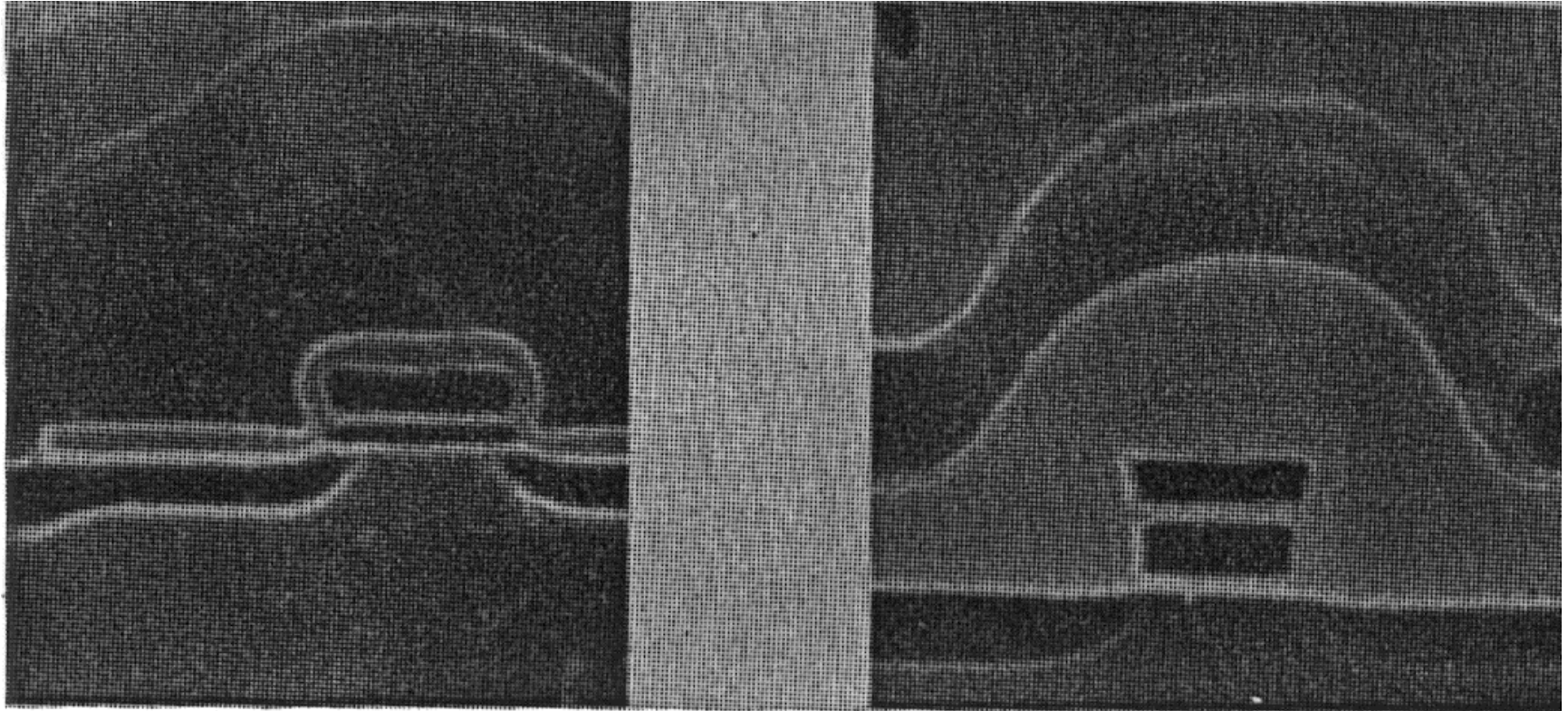

Flash EEPROM

90nm Hi-k dielectric,
Samsung 512Mbit SDRAM

Cross-sections of NVM cells

Flash

EPROM

Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Εθνικών και Καποδιστριακών Πανεπιστημίων Αθηνών, Αραπογιάννη Αγγελική 2014. «Σχεδίαση Ολοκληρωμένων Κυκλωμάτων. Εισαγωγή.». Έκδοση: 1.0. Αθήνα 2014. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση: <http://opencourses.uoa.gr/courses/DI31/>.

Τέλος Ενότητας